

Przegląd

nr 18
PL

wiosna 2014

Obszarów Wiejskich UE

Publikacja Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Rolnictwo
ekologiczne

Sfinansowała

Redaktor naczelny: Markus Holzer, kierownik działu Sieć Europejska i Monitorowanie Polityki Rozwoju Obszarów Wiejskich w Dyrekcji Generalnej ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Komisji Europejskiej.

Redaktor ENRD: Derek McGlynn.

Autorzy i podmioty zaangażowane w powstanie publikacji: Sandro Angiolini, Pedro Barbosa, Varvara Bektasiadou, Stephen Gardner, Tim Hudson, Clunie Keenleyside, Christiane Kirketerp De Viron, Rene L'Her, Luis Martin Plaza, Linda Mauperon, Derek McGlynn, Maria Giulia Medico, Eamon O'Hara, João Onofre, Manuel Rossi Prieto, Cristina Rueda Catry, Andre Smal, Christopher Stopes, Krzysztof Sulima, Dieter Wagner, Antonella Zona.

Prawa autorskie do zdjęć: punkt kontaktowy ENRD, Unia Europejska 1995–2013, Jaco de Groot, Tim Hudson, Juuso Joonas, Christos Panagiotidis.

Zdjęcia na okładce: Komisja Europejska.

Publikacje Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich można zaprenumerować pod adresem:

http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/pl/home-page_pl.html

Darmowy papierowy egzemplarz niniejszej publikacji można też zamówić w księgarni internetowej EU Bookshop:

<http://bookshop.europa.eu>

Treść publikacji „Przegląd Obszarów Wiejskich UE” nie zawsze odzwierciedla poglądy instytucji Unii Europejskiej.

„Przegląd Obszarów Wiejskich UE” publikowany jest w sześciu językach urzędowych (angielskim, niemieckim, francuskim, hiszpańskim, włoskim i polskim). Dostępny jest również w wersji elektronicznej na stronie Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Rękopis złożono w kwietniu 2014 r. Oryginalną wersję publikacji stanowi wersja w języku angielskim.
© Unia Europejska, 2014

Powielanie dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Dodatkowe informacje dotyczące Unii Europejskiej znaleźć można pod adresem:
<http://europa.eu>

Printed in Italy

Wydrukowano na papierze z recyklingu, wyróżnionym odznaką ekologiczną UE dla papieru graficznego (<http://ec.europa.eu/ecolabel/>).

Tekst niniejszej publikacji służy jedynie do celów informacyjnych i nie jest prawnie wiążący.

Spis treści

 Słowo wstępne.....	1
 Włączanie rolnictwa ekologicznego w Europie do głównego nurtu.....	3
 Plan działania na rzecz produkcji ekologicznej w Europie	12
 Długa tradycja wspierania rozwoju obszarów wiejskich w zakresie rolnictwa ekologicznego	15
 Inteligentne innowacje ukierunkowane na pobudzenie konkurencyjności sektora ekologicznego	19
 Europejski sektor ekologiczny: naturalny obszar włączenia społecznego.....	23
 Środowiskowa wartość dodana sektora ekologicznego	28
 Ochrona zaufania konsumentów.....	33
 Światowy handel produktami ekologicznymi: nowe granice i wyzwania	37

Słowo wstępne

U podstaw sektora ekologicznego leży prosty pomysł: produkcja świeżej, smacznej i autentycznej żywności zgodnej z systemami naturalnego cyklu życia. Z czasem ten prosty pomysł przyjął się i rozpowszechnił...

W ciągu ostatnich 10 lat rynek produkcji ekologicznej zwiększył się czterokrotnie, co roku ponad 500 tys. hektarów gruntów zostaje przekształconych w grunty wykorzystywane pod produkcję ekologiczną, a możliwości dalszego rozwoju sektora – począwszy od rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne, przez przetwórców, na detalistach kończąc – są nadal duże.

Wraz ze wzrostem popytu znacznie wzbogacono ofertę dla konsumentów, a sieci dystrybucji obejmują obecnie w równym stopniu główne sieci supermarketów i sklepy internetowe, jak i mniejsze sklepy z ekologiczną żywnością oraz sprzedaż

bezpośrednią w gospodarstwach. Równie intensywne jak rozwój sektora były starania UE pod względem realizacji polityki, norm i monitorowania.

Rolnictwo ekologiczne opiera się na zasadach służących minimalizacji wpływu człowieka na środowisko, przy jednoczesnym zapewnieniu jak najbardziej naturalnego funkcjonowania systemu rolniczego. Typowe praktyki rolnictwa ekologicznego obejmują: wieloletni płodozmian; wydajne użytkowanie zasobów własnych; radykalne ograniczenie wykorzystania syntetycznych pestycydów i nawozów, antybiotyków dla zwierząt, dodatków do żywności i substancji pomocniczych w przetwórstwie oraz innych sztucznych środków produkcji; stosowanie gatunków roślin i zwierząt odpornych na choroby i dobrze zaadaptowanych do lokalnych warunków; a także całkowity zakaz stosowania organizmów zmodyfikowanych genetycznie.

Pomimo takich ograniczeń (a może dzięki nim) obserwuje się szybki rozwój produkcji ekologicznej. Sektor ekologiczny z powodzeniem wykorzystuje swój potencjał, od 2008 r. odnotowując rocznie wzrost obrotów średnio o 8%¹, pomimo kryzysu gospodarczego. Postępowi towarzyszą jednak również właściwe mu wyzwania. Takim wyzwaniem jest konieczność dostosowania zasad dotyczących produkcji, kontroli, nadzoru i handlu, aby odpowiadały one nowym realiom rozwijającego się sektora. Należy również w większym stopniu rozważyć kwestię konkurencyjności europejskich rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne na rynkach unijnych i międzynarodowych.

Po niedawnych konsultacjach społecznych na temat przyszłego kształtu europejskich ram polityki w sektorze ekologicznym Unia Europejska jest obecnie na etapie uzgadniania nowego rozporządzenia w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych. Nowe przepisy przyczynią się do osiągnięcia długoterminowej stabilności i konkurencyjności sektora ekologicznego. Oprócz wspomnianego rozporządzenia UE w ramach niedawnej reformy wspólnej polityki rolnej (WPR) położono większy nacisk na rolnictwo ekologiczne, przewidując specjalny środek, obecnie włączony do rozporządzenia w sprawie rozwoju obszarów wiejskich.

Aby ułatwić sektorowi ekologicznemu przystosowanie się do proponowanych zmian polityki i sprostanie przyszłym wyzwaniom, w marcu 2014 r. Komisja zatwierdziła „Plan działania na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej”². W planie określa się szereg inicjatyw, których celem jest rozwój rynku produkcji ekologicznej dzięki zwiększeniu skuteczności, przejrzystości i zaufania konsumentów.

Jest to zatem idealny moment na przedstawienie publikacji „Przegląd Obszarów Wiejskich UE”, zawierającej przegląd aktualnych praktyk stosowanych w Europie w zakresie rolnictwa ekologicznego. W niniejszym wydaniu nie tylko podkreśla się wartość ekologicznego podejścia do rolnictwa, gospodarki wiejskiej oraz szersze korzyści dla społeczeństwa i środowiska związane z podejściem ekologicznym, lecz także przedstawia się zmieniający się krajobraz polityki europejskiej oraz planowany kierunek polityki w tym sektorze.

We wstępie wyjaśniono, w jaki sposób rolnictwo ekologiczne włącza się do głównego nurtu.

Następnie przedstawiono plan działania na rzecz produkcji ekologicznej w Europie, a także wymieniono działania podejmowane w celu zapewnienia zaufania konsumentów w warunkach rosnącej podaży. Analizując długą tradycję wsparcia rozwoju obszarów wiejskich w dziedzinie rolnictwa ekologicznego, szczególną uwagę poświęcono konsekwencjom dla rolnictwa ekologicznego, jakie wynikają z „ekologizacji” WPR. Przedstawiono również szczegółową analizę kluczowych cech rolnictwa ekologicznego, w tym inicjatyw na rzecz pobudzenia innowacyjności, wkładu sektora we włączenie społeczne oraz środowiskowej wartości dodanej sektora ekologicznego. Ponadto przeanalizowano także kwestię konkurencyjności, zwłaszcza perspektyw światowego handlu produktami ekologicznymi.

Wraz z trwającym rozwojem rynku produkcji ekologicznej i bazy produkcyjnej przepisy UE przyczyniają się do tego, aby słowo „ekologiczny” wszędzie oznaczało to samo dla konsumentów i producentów. Warto zwrócić uwagę, że 186 tys. europejskich gospodarstw ekologicznych zajmuje jedynie 5,4% całkowitej wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych, w związku z czym nadal istnieje duży potencjał dla dalszego rozwoju tego sektora.

1 http://ec.europa.eu/agriculture/documents/organic_farming_review_en.pdf

2 Plan działania na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/european-action-plan/index_en.htm.

Włączanie rolnictwa ekologicznego w Europie do głównego nurtu

Rolnictwo ekologiczne nie stanowi już w Unii Europejskiej (UE) rynku niszowego. Pomimo światowego kryzysu gospodarczego proces włączania produktów ekologicznych w główny nurt w dalszym ciągu robi wrażenie: od 2008 r. roczna średnia stopa wzrostu wynosi 8%; roczny obrót wzrósł do 20 mld euro, a przez ostatnie dziesięciolecie ponad 500 tys. hektarów przekształca się co roku w grunty pod produkcję ekologiczną. Ponadto istnieją duże możliwości dalszego rozwoju. Grunty przekształcone w uprawy ekologiczne w 186 tys. europejskich gospodarstwach ekologicznych stanowią jedynie 5,4% całkowitej wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych w UE.

Trwałe użytki zielone, zajmujące około 4,5 mln hektarów, stanowią największą część gruntów wykorzystywanych pod produkcję ekologiczną. Drugie miejsce – 3,6 mln hektarów – zajmują rośliny uprawne, takie jak zboża, jadalne nasiona roślin strączkowych i warzywa gruntowe, stanowiące z ekonomicznego punktu widzenia główną grupę upraw ekologicznych w UE³.

Ponieważ sektor ekologiczny jest objęty długoterminowym wsparciem w ramach krajowych i europejskich inicjatyw ustawodawczych, jego pozycja jest bardziej

ugruntowana w państwach, które były członkami UE przed 2004 r. W związku z tym 78% całkowitego obszaru upraw ekologicznych i 83% wszystkich gospodarstw ekologicznych znajduje się w UE-15. Sektorowi ekologicznemu w państwach członkowskich, które przystąpiły do UE od tamtego czasu, udziela się jednak pomocy w postaci dodatkowego finansowania ze środków UE, aby państwa te mogły nadrobić opóźnienia. W latach 2002–2011 wzrost odnotowany w tej drugiej grupie państw wyniósł 13% rocznie, a w tym samym okresie liczba gospodarstw wzrosła dziesięciokrotnie⁴.

3 Źródło: Dokument do dyskusji grupy dyskusyjnej ds. rolnictwa ekologicznego europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa.

4 Źródło: Dane Eurostatu cytowane w: Facts and figures on organic agriculture in the European Union, Komisja Europejska, DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, październik 2013.

Co to jest produkcja ekologiczna?

Produkcja ekologiczna jest ogólnym systemem zarządzania gospodarstwem i produkcji żywności, łączącym najkorzystniejsze dla środowiska praktyki, wysoki stopień różnorodności biologicznej, ochronę zasobów naturalnych oraz stosowanie wysokich standardów dotyczących dobrostanu zwierząt.

© Unia Europejska, 1995–2013

Wspólne ramy polityki

Wprowadzając w 1987 r. pierwszy na kontynencie program rolnictwa ekologicznego, Dania stała się pionierem wśród europejskich państw. Następnie w wyniku przeprowadzonej w 1992 r. reformy wspólnej polityki rolnej (WPR) państwa członkowskie UE zyskały pierwszą wspólną podstawę, umożliwiającą zapewnienie środków UE na wsparcie dla rolników przechodzących na produkcję ekologiczną lub ją utrzymujących.

Wraz z rosnącym popytem konsumpcyjnym na produkty ekologiczne nastąpił gwałtowny wzrost podaży, co wymagało wprowadzenia ukierunkowanych ram polityki, zapewniających konkurencyjność i odpowiadających wyzwaniom związanym ze wzrostem i powodzeniem sektora. Europejscy konsumenci zaczęli oczekiwać wysokiej jakości produktów ekologicznych. W rezultacie UE zajęła się opracowaniem nowych ram obejmujących realizację polityki, normy i monitorowanie. Celem tych ram jest zabezpieczenie integralności produkcji ekologicznej, przy jednoczesnym promowaniu większej konkurencyjności⁵.

W nowych ramach skoncentrowano się na zrozumiałych i przejrzystych przepisach dotyczących produkcji, aby w odpowiedzi na rosnący popyt nie ryzykować utraty zaufania konsumentów do zasad rolnictwa ekologicznego oraz jakości produktów ekologicznych. Wyjątki od tych przepisów, spośród których część stała się nieaktualna ze względu na zmianę

warunków rynkowych, zostaną usunięte w celu promowania integralności rolnictwa ekologicznego. Jednocześnie rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne nagradza się za szacunek dla środowiska naturalnego, a małym podmiotom działającym w sektorze ekologicznym ułatwia się dostęp do programu rolnictwa ekologicznego.

Aby chronić renomę sektora ekologicznego i zapewnić przestrzeganie zasad produkcji ekologicznej, obecnie wprowadzane są zmiany do ogólnych przepisów dotyczących produkcji oraz do systemu certyfikacji ekologicznej w celu wyeliminowania ryzyka wystąpienia przypadków nieuczciwości i innych zamierzonych naruszeń. Podobnie w ramach przepisów dotyczących importu promuje się rozwój handlu bez możliwości złagodzenia zasad produkcji ekologicznej lub osłabienia systemu kontroli. Komisja opracowała ukierunkowany plan działania, który ma ułatwić wdrożenie nowych ram do 2020 r.

Cele i zasady rolnictwa ekologicznego

W praktyce w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007⁶ określa się ogólnounijne cele, zasady i ogólne reguły w zakresie produkcji ekologicznej. Dzięki temu w rolnictwie ekologicznym uzyskuje się wysokiej jakości produkty, stosując systemy zrównoważonych upraw. Za kluczowe elementy budowania zaufania konsumentów i ochrony interesów konsumentów uznaje się również położenie większego nacisku na ochronę

środowiska, różnorodność biologiczną i wysokie standardy ochrony zwierząt.

Produkcja ekologiczna opiera się na czterech ogólnych zasadach określonych w art. 4 wyżej wspomnianego rozporządzenia: a) odpowiednie zaprojektowanie procesów biologicznych i zarządzanie nimi, które opiera się na systemach ekologicznych wykorzystujących zasoby naturalne; b) ograniczenie stosowania środków zewnętrznych – zdecydowanie preferuje się stosowanie zasobów i środków własnych niż otwartych cykli z wykorzystaniem zasobów zewnętrznych; c) ścisłe ograniczenie stosowania środków z syntezy chemicznej do wyjątkowych przypadków; d) dostosowanie w razie potrzeby zasad produkcji ekologicznej do stanu sanitarnego, regionalnych różnic klimatycznych i warunków lokalnych, stopnia rozwoju i szczególnych praktyk gospodarskich. Ponadto w art. 5, 6 i 7 określa się szczegółowe zasady dotyczące rolnictwa, przetwarzania żywności ekologicznej i przetwarzania pasz ekologicznych.

⁵ Wniosek ustawodawczy dotyczący przeglądu przepisów dotyczących rolnictwa ekologicznego: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/policy-development/index_en.html.

⁶ Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 2092/91.

Praktyki rolnictwa ekologicznego

Zasady opierają się na utrwalonych praktykach rolnictwa ekologicznego, w ramach których minimalizuje się wpływ człowieka na środowisko, zapewniając jak najbardziej naturalne funkcjonowanie systemu rolniczego.

Zgodnie z podejściem UE dąży się zatem konkretnie do wzmocnienia praktyk rolnictwa ekologicznego i produkcji ekologicznej, takich jak wydajne wykorzystanie zasobów własnych dzięki zastosowaniu wieloletniego płodozmianu; radykalne ograniczenie wykorzystania syntetycznych pestycydów i nawozów, antybiotyków dla zwierząt, dodatków do żywności i substancji pomocniczych w przetwórstwie; a także całkowity zakaz stosowania organizmów zmodyfikowanych genetycznie.

Inne dobre praktyki promowane w ramach europejskiego podejścia obejmują: maksymalne wykorzystanie zasobów własnych, np. wykorzystywanie obornika do nawożenia lub paszy wyprodukowanej w gospodarstwie; dobór gatunków

roślin i zwierząt odpornych na choroby i dobrze zaadaptowanych do lokalnych warunków; chów zwierząt gospodarskich z wybiegiem, dostępem do terenów na wolnym powietrzu oraz zapewnieniem paszy ekologicznej; a także stosowanie praktyk gospodarskich odpowiednich do różnych gatunków zwierząt.

Wspólną cechą rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne jest poszanowanie lokalnej flory i fauny, co odpowiada strategicznym celom UE w zakresie wzrostu gospodarczego oraz stanowi odpowiedź na powszechne obawy społeczeństwa dotyczące odpowiedzialnego wykorzystywania zasobów naturalnych. Producenci żywności ekologicznej nie tylko odpowiedzialnie korzystają z zasobów naturalnych, lecz także dążą do zachowania różnorodności biologicznej i regionalnej równowagi ekologicznej. Rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne dążą do zwiększania żyzności gleby i utrzymania jakości wody. Ponadto bierze się pod uwagę kwestie zdrowia i dobrostanu zwierząt, przykładowo stosując praktyki hodowli bydła zaspakajające szczególne behawioralne potrzeby zwierząt⁷.

Przetwarzanie, dystrybucja i sprzedaż detaliczna

Sukces sektora rolnictwa ekologicznego w połączeniu z oczekiwaniami konsumentów doprowadził do rozwoju wysoko wyspecjalizowanego łańcucha dostaw żywności, obejmującego przetwarzanie, dystrybucję i sprzedaż detaliczną. Rygorystyczne zasady mające zastosowanie do rolnictwa ekologicznego mają takie samo zastosowanie do kolejnego ogniwa w łańcuchu dostaw, czyli przetwórstwa. Zasady te obejmują ograniczenia dotyczące dodatków, substancji pomocniczych w przetwórstwie oraz środków syntetycznych, a także wykluczenie stosowania GMO. Dzięki temu konsumenci mogą mieć pewność, że spożywają świeże i autentyczne (tj. naturalnie przetworzone) produkty spożywcze, jakich poszukują. Jako ekologiczne mogą zostać oznaczone wyłącznie produkty spożywcze zawierające co najmniej 95% składników ekologicznych. W przypadku pozostałych produktów spożywczych w spisie składników można wskazać, które składniki wyprodukowano zgodnie z przepisami dotyczącymi produkcji ekologicznej.

© Unia Europejska, 1995–2013

Cele produkcji ekologicznej:

1. Ustanowienie systemu zrównoważonego zarządzania w rolnictwie.
2. Wytwarzanie produktów wysokiej jakości.
3. Sprostanie popytowi wśród konsumentów na towary wyprodukowane z zastosowaniem procesów, które nie szkodzą środowisku, zdrowiu człowieka, zdrowiu roślin ani zdrowiu i dobrostanowi zwierząt.

Wraz z odkrywaniem przez rolników gatunków zbóż i zwierząt bardziej odpornych na szkodniki i choroby oraz lepiej przystosowanych do lokalnych i sezonowych warunków wzrasta liczba odmian roślin i gatunków zwierząt gospodarskich. Droga „od pola do stołu” często zależy od rodzaju produktów rolniczych. Wielu konsumentów udaje się na lokalne i wyspecjalizowane jarmarki żywności ekologicznej oraz do sklepów z żywnością ekologiczną na obszarach wiejskich lub metropolitalnych. Inni robią zakupy na wiejskich przydrożnych straganach lub w gospodarstwie rolnym, w których żywność wyprodukowano, korzystając w ten sposób z możliwości bezpośredniego zakupu. Innowacyjne zastosowanie sieci dystrybucji w przedmiotowym sektorze obejmuje popularne internetowe programy zamawiania w sieci świeżych produktów spożywczych w połączeniu z opcjonalnymi usługami dostawy do domu lub do punktów odbioru.

Świadomość i zaufanie konsumentów

Konsumenci wiedzą, że produkty opatrzone logo produkcji ekologicznej UE

lub jego krajowym odpowiednikiem zostały wyprodukowane zgodnie z przepisami UE.

W państwach członkowskich UE ustanawianie i funkcjonowanie systemów kontroli, w ramach których kontrolom poddaje się rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne i inne podmioty działające w sektorze ekologicznym (takie jak przetwórcy lub handlowcy), odbywa się na podstawie ogólnych przepisów rozporządzenia (WE) nr 882/2004 w sprawie kontroli urzędowych żywności i paszy⁸, a także o szczegółowe przepisy dotyczące kontroli zawarte w rozporządzeniu (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych oraz w przepisach wykonawczych do tego rozporządzenia [rozporządzenie (WE) nr 889/2008⁹].

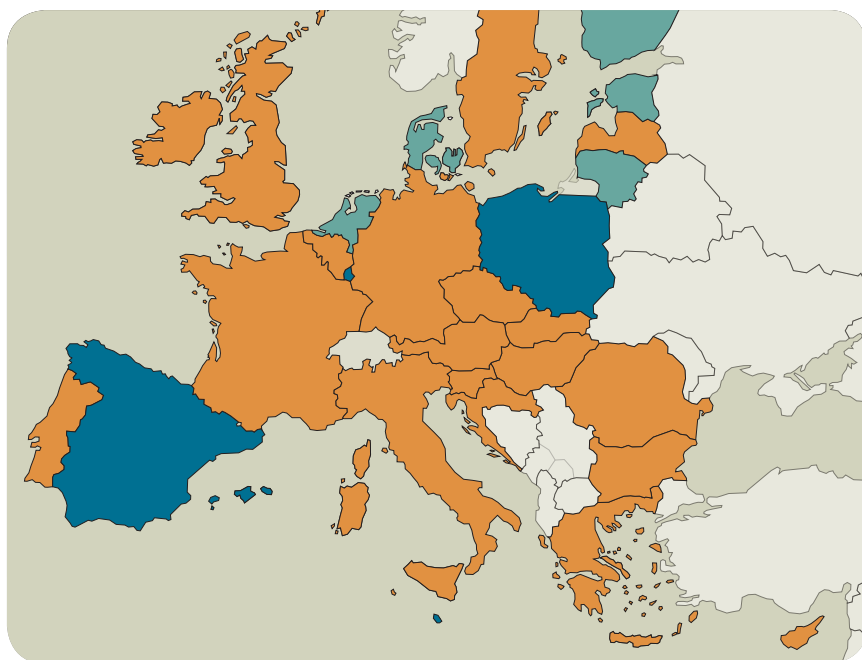
W państwach członkowskich rządy wyznaczają organy, na których spoczywa ogólna odpowiedzialność za kontrole. Organy państw członkowskich mogą przekazywać część lub całość zadań operacyjnych prywatnym lub publicznym jednostkom certyfikującym. Jak widać na rys. 1, znaczna

większość państw członkowskich (19) zdecydowała się przekazać zadania związane z kontrolą jednostkom prywatnym, natomiast mieszane systemy kontroli ustanowiono w 4 państwach członkowskich. W 5 państwach członkowskich kontrole przeprowadzają organy publiczne¹⁰.

Rolnicy, przetwórcy i handlowcy nie mogą oznaczać swoich produktów jako ekologiczne, zanim nie zostaną skontrolowani przez organ kontrolny lub jednostkę certyfikującą. Po otrzymaniu zgłoszenia od wnioskodawcy organ kontrolny lub jednostka certyfikująca sprawdza przestrzeganie przez danego wnioskodawcę unijnych wymogów prawnych. W przypadku pozytywnego wyniku oceny zostaje wydany certyfikat zgodności¹¹.

Aby zapewnić wypełnianie obowiązków przez państwa członkowskie, kontrole, którym poddawane są podmioty działające w sektorze ekologicznym, oraz środki podejmowane w przypadku braku zgodności z wymogami są przedmiotem rocznych sprawozdań składanych do Komisji Europejskiej, która przeprowadza oprócz tego własne audyty.

Rys. 1: Organizacja systemu kontroli produktów ekologicznych w poszczególnych państwach członkowskich

■ Prywatne jednostki certyfikujące
 ■ Publiczne jednostki certyfikujące
 ■ Systemy mieszane

8 Rozporządzenie (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt.

9 Rozporządzenie Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r. ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 (i późniejszych zmian) w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli.

10 Źródło: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/consumer-trust/certification-and-confidence/controls-and-inspections/control-system/index_en.htm.

11 Zob. art. 28–29 rozporządzenia (WE) nr 834/2007.

Przykład sukcesu młodego rolnika prowadzącego gospodarstwo ekologiczne¹²

Arnoldas Bagdonavičius z Litwy wychował się w mieście, jednak interesowała go praca rolnika, ponieważ był przekonany, że nawet w trudnych czasach zawsze będzie istniał rynek na zdrowe produkty spożywcze. Jego pomysł polegał na założeniu przedsiębiorstwa ekologicznego w okręgu wileńskim, produkującego rośliny uprawne na potrzeby lokalnych dostawców. Rozumiejąc znaczenie ochrony środowiska naturalnego, w 2010 r. Arnoldas Bagdonavičius założył własną działalność – przedsiębiorstwo ekologiczne. Wsparcie w postaci środków finansowych z EFRROW w ramach działania 112 PROW (ułatwienie startu młodym rolnikom) pomogło zrekomensować 75% z ponad 36 tys. euro, które Arnoldas Bagdonavičius musiał zainwestować w celu nabycia podstawowego sprzętu, takiego jak ciągnik, siewnik i brona. Obecnie prowadzi on rentowne przedsiębiorstwo dające mu zarówno dochodowe zatrudnienie, jak i zadowolenie z pracy.

Arnoldas Bagdonavičius nadal rozwija swoje przedsiębiorstwo, aby było rentowne, a zarazem zgodne z zasadą zrównoważenia środowiskowego, wypróbując nowe pomysły i możliwości na potrzeby własnego podejścia do produkcji roślinnej. U podstaw jego działalności rolniczej leżą zasady produkcji ekologicznej. Co więcej, uprawia on rośliny niszowe, takie jak kminek ekologiczny dodawany do tradycyjnego litewskiego pieczywa.

© Punkt kontaktowy ENRD

Znakowanie i logo UE

Dzięki wyraźnemu oznakowaniu wizualnemu konsumenci mogą w łatwy sposób znaleźć preferowaną przez siebie żywność. Co więcej, takie oznaczenie przyczynia się do promowania uczciwej konkurencji i ochrony konsumentów. Kontrolą zgodności z zasadami produkcji ekologicznej objęty jest cały proces – od produkcji po dostawę – w celu zapewnienia pełnej przejrzystości. Kontrole u rolników, przetwórców żywności i podmiotów prowadzących import, eksport lub handel należy przeprowadzać co najmniej raz w roku.

Stosowanie logo produkcji ekologicznej UE w ramach znakowania produktu oznacza zgodność z regułami produkcji ekologicznej. Ponadto do wiadomości konsumentów należy podać nazwę

producenta, przetwórcy lub dystrybutora, który jako ostatni miał styczność z danym produktem, stosowany jest także standardowy wykaz składników i danych dotyczących wartości odżywczej. Należy również umieścić numer identyfikacyjny jednostki certyfikującej¹³.

Kwestie związane z handlem międzynarodowym

Z powodów klimatycznych, geograficznych i sezonowych konieczny może okazać się przywóz produktów ekologicznych z państw trzecich do Unii Europejskiej. Typowymi przykładami tego rodzaju produktów ekologicznych są banany, kakao, kawa, ananasy i ryż. Import i dystrybucja w UE wymagają jednak, aby w odniesieniu do produkcji stosowano te same lub

równoważne warunki co warunki mające zastosowanie do producentów ekologicznych z siedzibą w UE¹⁴.

Państwa trzecie, których zasady produkcji ekologicznej uznaje się za równoważne z zasadami UE, mogą prowadzić wywóz produktów ekologicznych do UE na podstawie własnych zasad¹⁵. Żywność i napoje ekologiczne wyprodukowane w każdym innym państwie trzecim muszą uzyskać certyfikat wydawany przez organy kontrolne lub jednostki certyfikujące uznane przez Komisję Europejską.

Jeżeli chodzi o wywóz produktów ekologicznych z UE, jak dotąd nie wszyscy partnerzy handlowi UE posiadający równoważne warunki produkcji i kontroli formalnie uznali zasady produkcji ekologicznej UE¹⁶.

© Unia Europejska, 1995–2013

¹² Źródło: ENRD, Baza danych projektów PROW, http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rdp_view/en/view_projects_en.cfm?action=detail&backfuse=jsview&postcard_id=11001.

¹³ Zob. art. 24 rozporządzenia (WE) nr 834/2007. Zgodnie z art. 25 w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 271/2010 z dnia 24 marca 2010 r. (zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 889/2008) ustanawia się szczegółowe zasady wdrożenia rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007. Więcej informacji dostępnych jest w dokumencie zawierającym pytania i odpowiedzi dotyczące stosowania logo produkcji ekologicznej UE: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/documents/logo/organic_logo-faq_en.pdf.

¹⁴ Zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1235/2008 z dnia 8 grudnia 2008 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w odniesieniu do ustaleń dotyczących przywozu produktów ekologicznych z krajów trzecich.

¹⁵ UE uznaje równoważne reguły produkcji i środki kontroli w Argentynie, Australii, Indiach, Izraelu, Japonii, Kanadzie, Kostaryce, Nowej Zelandii, Szwajcarii, Stanach Zjednoczonych, Tunezji i w państwach EOG (Islandii i Norwegii).

¹⁶ Więcej informacji dotyczących eksportu do konkretnych państw trzecich dostępnych jest pod adresem: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/eu-rules-on-trade/import-export/index_en.htm.

Ważny krok w rozwoju handlu produktami ekologicznymi

W lutym 2012 r. na światowych targach żywności ekologicznej BioFach w Norymberdze (Niemcy) doszło do formalnej wymiany pism między UE a USA – najważniejszymi producentami ekologicznymi – w których to pismach wyrażono zgodę na sprzedaż certyfikowanych produktów ekologicznych wyprodukowanych w Unii Europejskiej i Stanach Zjednoczonych na rynkach UE i USA.

Z zadowoleniem przyjmując „podwójną wartość dodaną” tego ustalenia, Dacian Cioloș, europejski komisarz ds. rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich, zauważył, że „z jednej strony, rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne i producenci żywności skorzystają na łatwiejszym dostępie, ograniczeniu biurokracji i mniejszych kosztach na rynku Stanów Zjednoczonych i UE, dzięki czemu zwiększy się konkurencyjność tego sektora. Z drugiej strony, poprawi się przejrzystość norm ekologicznych oraz zwiększy się zaufanie konsumentów do unijnej żywności i produktów ekologicznych i renowa tych produktów”¹⁷.

Innowacje w rolnictwie ekologicznym

Wraz z europejskim partnerstwem innowacyjnym na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa (European Innovation Partnership on Agricultural Productivity and Sustainability: EPI-AGRI) UE przyjmuje nowe podejście do pobudzenia innowacyjności w rolnictwie i leśnictwie. Celem przedmiotowego EPI jest przede wszystkim łączenie rolników, doradców, badaczy, przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych i innych podmiotów w ramach innowacyjnych projektów, grup dyskusyjnych i innych działań w celu wymiany informacji i wspólnego opracowania pomysłów i rozwiązań. We

wrześniu 2013 r. w ramach europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa utworzono grupę dyskusyjną ds. rolnictwa ekologicznego¹⁸, której celem jest generowanie nowej wiedzy i ułatwianie sprawniejszego przekazywania pomysłów i wiedzy na temat sposobów optymalizacji plonów roślin uprawnych. Celem szczegółowym grupy jest gromadzenie i wymiana wiedzy i doświadczeń w kwestii ograniczenia różnic pod względem plonów uzyskiwanych przez poszczególnych rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne, a także określenie najlepszych praktyk w celu poprawy wyników mniej wydajnych gospodarstw ekologicznych. W ten sposób

© Unia Europejska, 1995–2013

zalecenia grupy dyskusyjnej mogą zawierać pomysły na konkretne praktyczne projekty innowacyjne w terenie lub mogą stanowić inspirację do tworzenia takich projektów, tzw. grup operacyjnych, które mogłyby otrzymywać wsparcie w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich.

Innowacyjna mleczarnia ekologiczna – przejrzystość „od gospodarstwa do lodówki”¹⁹

Na początku 2010 r. innowacyjna mleczarnia otworzyła swoje drzwi dla społeczności w Münchehofe w Niemczech (kraj związkowy Brandenburgia). Zwiedzając zakład, znany jako „mleczarnia ze szkła”, można zyskać faktyczną wiedzę na temat procesu produkcji. W zakładzie wykorzystuje się mleko od rolników prowadzących w sąsiedztwie gospodarstwa ekologiczne.

Zwiedzający podążają szklaną alejką wiodącą ich przez cały zakład, obserwując poszczególne etapy procesu produkcji. Z surowego mleka dostarczanego do mleczarni przez rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne wytwarza się szereg regionalnych produktów mleczarskich, które można kupić w sklepie znajdującym się na terenie zakładu. W ramach

prowadzonego przez mleczarnię programu edukacyjnego promuje się uznanie dla lokalnie wyprodukowanej żywności ekologicznej. Celem jest pogłębienie świadomości regionalnego charakteru produktów wśród przedstawicieli młodszych pokoleń.

Ten innowacyjny projekt ma ogromny wkład w zrównoważoną produkcję i konsumpcję żywności w regionie. W budowę mleczarni zainwestowano niemal 11 mln euro, z czego środki EFRROW (w ramach działania PROW 123 – zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej) stanowiły 18,75%. Zakład zwiększył zdolność produkcyjną i niemal podwoił liczbę pracowników, która obecnie wynosi 45 osób.

17 Źródło: http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/ciolos/headlines/news/2012/02/20120215_en.htm.

18 Więcej informacji można znaleźć na stronie: http://ec.europa.eu/agriculture/eip/focus-groups/organic-farming/index_en.htm.

19 Źródło: ENRD, baza danych projektów PROW: http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rdp_view/pl/view_projects_pl.cfm?action=detail&backfuse=jsview&postcard_id=7220.

Konsultacje społeczne i zmiany w ramach polityki unijnej

W maju 2012 r. Komisja Europejska rozpoczęła ocenę skutków w obrębie prowadzonego przez siebie przeglądu ram politycznych i legislacyjnych dotyczących rolnictwa ekologicznego. W trakcie oceny przeprowadzono konsultacje społeczne, które zaowocowały informacjami przedstawionymi przez szereg zainteresowanych stron z sektora ekologicznego (reprezentujących ekspertów, badaczy, konsumentów, producentów, sprzedawców detalicznych, przetwórców i handlowców) w formie wysłuchań ekspertów, wkładu organów publicznych i indywidualnych obywateli, a także internetowego badania sondażowego. Badanie sondażowe przeprowadzono w okresie od stycznia do kwietnia 2013 r. Spotkało się ono z bezprecedensową reakcją ze strony obywateli.

W ramach internetowych konsultacji wpłynęło około 45 tys. odpowiedzi, z czego 96% udzielili zwykli obywatele UE. Z sondaży wynika, że znaczna większość – około 83% respondentów – woli produkty ekologiczne, a nie produkty rolnictwa konwencjonalnego, ze względu na troskę o środowisko. Około 81% ceni sobie fakt, że produkty ekologiczne są wolne od GMO i pozostałości substancji niedozwolonych. Jeżeli chodzi o konkurencyjność, większość (78%) wskazała, że jest gotowa zapłacić więcej za towary ekologiczne, o ile nadwyżka ceny mieści się w granicach 10–25%²⁰.

W szerszej perspektywie reforma WPR, w której określa się kształt polityki rolnej i polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020, oddaje ogólne oczekiwanie społeczeństwa, że należy dążyć do tego, aby europejskie praktyki rolnicze były bardziej przyjazne dla środowiska.

W ramach tzw. ekologizacji WPR w pełni uwzględnia się przegląd ram politycznych i legislacyjnych w zakresie rolnictwa ekologicznego. W latach 2014–2020 wsparcie UE ma pomóc rolnikom w sprostaniu wyzwaniom w zakresie jakości gleby i wody oraz różnorodności

biologicznej na obszarach wiejskich, co ma promować zrównoważony rozwój i przyczynić się do zwalczania zmiany klimatu.

W ramach pierwszego filaru WPR gospodarstwa ekologiczne otrzymają zatem płatności bezpośrednie bez spełniania żadnych dalszych obowiązków. Innymi słowy, rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne zostaną nagrodzeni za stosowanie praktyk przyjaznych środowisku, co stanowi istotny ogólny wkład w cele środowiskowe WPR. Ponadto w ramach drugiego filaru istnieje nowe ukierunkowane działanie w zakresie rolnictwa ekologicznego w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)²¹. Na

to działanie, a także na działania rolnośrodowiskowe i projekty związane z działaniami w zakresie inwestycji lub innowacji przyjaznych środowisku, trzeba będzie przeznaczyć co najmniej 30% budżetu programu rozwoju obszarów wiejskich (PROW) każdego państwa członkowskiego.

Przykładanie większej wagi do produkcji ekologicznej świadczy o tym, że uznaje się istotny wkład sektora w realizację celów leżących u podstaw nowej polityki: rolnictwo ekologiczne wnosi wartość dodaną, przyczyniając się do poprawy konkurencyjności rolnictwa, a jako system zarządzania gospodarstwem rolnym stanowi zabezpieczenie środowiska na obszarach wiejskich.

20 Źródło: Sprawozdanie na temat wyników konsultacji publicznych dotyczących przeglądu polityki UE rolnictwa ekologicznego przeprowadzonych przez DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich od 15 stycznia do 10 kwietnia 2013 r., Bruksela, 19 września 2013 r.

21 W art. 29 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (nowe rozporządzenie w sprawie EFRROW) wsparcia udziela się na hektar użytków rolnych rolnikom lub grupom rolników, którzy podejmują się przejścia na stosowanie praktyk i metod rolnictwa ekologicznego lub ich utrzymania.

„Musimy pobudzać produkcję, nie umniejszając wartości sektora. Duży popyt zawdzięczamy wysokim standardom”.

Dacian Cioloș, komisarz UE ds. rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich (kwiecień 2013)²²

Dostosowanie do strategii „Europa 2020”

Nowe ramy WPR są wyraźnie dostosowane do nadrzędnej europejskiej strategii na rzecz wzrostu gospodarczego, znanej jako strategia „Europa 2020”²³, w ramach której dąży się do tego, by gospodarka UE stała się inteligentna i zrównoważona i aby sprzyjała włączeniu społecznemu. W tym celu państwa członkowskie ustaliły krajowe cele w zakresie zatrudnienia, innowacji, kształcenia, włączenia społecznego oraz klimatu i energii. WPR ma bezpośredni wpływ na trzy wzajemnie się wzmacniające priorytety strategii „Europa 2020”, tj. inteligentny i trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu²⁴.

Jeżeli chodzi o osiągnięcie *inteligentnego wzrostu gospodarczego*, nowa WPR, a konkretnie promowanie rolnictwa ekologicznego, może zwiększyć zdolności rolników do podniesienia wartości ich produkcji, przyczynić się do poprawienia konkurencyjności łańcucha dostaw żywności, promowania zrównoważonej konsumpcji, zwiększenia konkurencyjności gospodarstw rolnych (w drodze

innowacji, modernizacji, efektywnego gospodarowania zasobami, rozwiązywania problemów w zakresie produkcji na obszarach o szczególnych ograniczeniach naturalnych itp.), i w ten sposób pomóc rolnikom w radzeniu sobie z problemem zmienności dochodów oraz w zwiększeniu wydajności sektora.

Jeżeli chodzi o cel polegający na osiągnięciu trwałego wzrostu gospodarczego, służący budowaniu gospodarki niskoemisyjnej, rozwojowi biogospodarki oraz ochronie środowiska, wsparcie na rzecz rolnictwa ekologicznego może przyczynić się do poprawy gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda i gleba, oraz do zapewniania środowiskowych dóbr publicznych, takich jak zachowanie różnorodności biologicznej. Takie wsparcie może również pobudzać ekologiczny wzrost gospodarczy dzięki innowacjom i ograniczać szkody w środowisku powodowane przez sektor rolny.

Jeżeli chodzi o cel polegający na wzmocnieniu gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu, w ramach którego podejmuje się kwestię stosunkowo niskiego

poziomu rozwoju obszarów wiejskich oraz dąży się do osiągnięcia spójności społecznej i terytorialnej w poszczególnych państwach członkowskich oraz pomiędzy nimi, nowe ramy polityki mogą stanowić wkład w zrównoważony rozwój terytorialny i rozwój obszarów wiejskich w całej UE dzięki uwzględnieniu strukturalnej różnorodności systemów rolniczych i zapewnieniu pozytywnych efektów upowszechniania między sektorem rolnym a innymi sektorami gospodarki wiejskiej, zwiększając ich atrakcyjność i dywersyfikację gospodarczą. Takie podejście może opierać się na doświadczeniach zdobytych w latach 2007–2013. Do przykładów dobrych praktyk należą pionierskie wysiłki młodych rolników, którzy, korzystając ze wsparcia z EFRROW, założyli rentowne przedsiębiorstwa ekologiczne obejmujące również usługi w zakresie rolnictwa społecznego²⁵.

Przez siedem kolejnych lat promowanie rolnictwa ekologicznego w ramach EFRROW będzie widziane przez pryzmat realizacji sześciu priorytetów rozwoju obszarów wiejskich, które określono w nowym rozporządzeniu²⁶.

22 Źródło: Przemówienie wygłoszone w Brukseli dotyczące pierwszych wniosków z konsultacji społecznych na spotkaniu z członkami grupy doradczej ds. rolnictwa ekologicznego w Brukseli.

23 Więcej informacji dotyczących strategii „Europa 2020” dostępnych jest pod adresem: http://ec.europa.eu/europe2020/index_pl.htm.

24 Źródło: Dokument roboczy służb Komisji SEC(2011) 1153 final/2, Wspólna polityka rolno do 2020 r., ocena skutków.

25 Baza danych projektów PROW ENRD zawiera praktyczne przykłady m.in. z Cypru i Włoch: http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rdp_view/pl/view_projects_pl.cfm?action=detail&backfuse=jsview&postcard_id=8020 i http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rdp_view/pl/view_projects_pl.cfm?action=detail&backfuse=jsview&postcard_id=2701.

26 Pełny opis sześciu priorytetów w zakresie rozwoju obszarów wiejskich znajduje się w art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (nowe rozporządzenie w sprawie EFRROW).

1. **Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich:** rozwój i rozszerzenie rolnictwa ekologicznego będzie pobudzane przykładowo za pośrednictwem europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa²⁷ (art. 53) oraz świadczenia usług doradczych ukierunkowanych na rolnictwo ekologiczne (art. 15).
2. **Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami:** w ramach EFRROW rolników zachęca się do uczestniczenia w systemach jakości (art. 16); ponadto w ramach interaktywnego modelu innowacji europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, w ramach którego łączy się rolników, doradców, badaczy, przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe i inne podmioty w tzw. grupy operacyjne (art. 56), nadal prowadzi się prace na rzecz poprawy wydajności gospodarstw ekologicznych.
3. **Wspieranie organizacji łańcucha dostaw żywności, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, promowanie dobrostanu zwierząt i zarządzania ryzykiem w rolnictwie:** zgodnie z celami i zasadami rolnictwa ekologicznego do odpowiednich działań w ramach EFRROW mogą należeć działania promujące tworzenie grup producentów, przykładowo w celu rozwijania umiejętności biznesowych i marketingowych oraz organizowania i ułatwiania procesów wprowadzania innowacji (art. 27), oraz działania zapewniające dobrostan zwierząt (art. 33).
4. **Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów powiązanych z rolnictwem i leśnictwem:** wsparcia w ramach EFRROW udziela się na hektar użytków rolnych rolnikom lub grupom rolników, którzy dobrowolnie podejmują się przejścia na stosowanie praktyk i metod rolnictwa ekologicznego lub utrzymania takich praktyk i metod (art. 29). Wsparcie będzie udzielane przez okres od pięciu do siedmiu lat jedynie w odniesieniu do zobowiązań, które wykraczają poza odpowiednie obowiązkowe normy²⁸.
5. **Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym:** wsparcie udzielane na przejście na stosowanie praktyk rolnictwa ekologicznego lub na ich utrzymanie dotyczy również tego priorytetu w zakresie rozwoju obszarów wiejskich.
6. **Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich:** przejście na rolnictwo ekologiczne może przyczynić się do utworzenia nowych miejsc pracy i korzystnie wpłynąć na lokalny wzrost gospodarczy. Przedstawione przykłady, pochodzące z lat 2007–2013, świadczą o istotnej roli, jaką może odgrywać rolnictwo ekologiczne²⁹. Działania powinny obejmować podstawowe usługi (takie jak turystyka) i dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe (art. 20), działania rolnośrodowiskowe (art. 28), rozwój nowych produktów, praktyk, procesów i technologii w ramach współpracy (art. 35) lub działania w ramach LEADER (art. 42–44).

27 Więcej informacji o europejskim partnerstwie innowacyjnym na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa: http://ec.europa.eu/agriculture/eip/servicepoint/index_en.htm.

28 Państwa członkowskie mogą wyznaczyć krótszy okres początkowy na konwersję na rolnictwo ekologiczne. Płatność udziela się corocznie; rekompensują one beneficjentom całość lub część dodatkowych kosztów i dochodów utraconych w wyniku podjętych zobowiązań.

29 Więcej informacji na temat osiągniętych w przeszłości pozytywnych efektów rolnictwa ekologicznego można znaleźć w „Przeglądzie Obszarów Wiejskich UE” nr 6 „Zatrudnienie i włączenie społeczne”: http://enrd.ec.europa.eu/app_templates/filedownload.cfm?id=92461471-D3B6-DD95-AA6B-EB3A4AB13454.

Plan działania na rzecz produkcji ekologicznej w Europie

Dzięki stale rosnącemu popytowi liczba producentów ekologicznych w ostatnich dziesięciu latach znacznie wzrosła. Nowym wyzwaniem dla producentów, dostawców, wytwórców i dystrybutorów produktów ekologicznych jest utrzymanie wzrostu bez utraty zaufania konsumentów do sektora. W nowym planie działania Unii Europejskiej na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej³⁰ określono 18 działań, które odegrają kluczową rolę pod względem organizacji wsparcia i opracowania średnio- i długoterminowych rozwiązań problemu presji podaży i popytu.

W następstwie przeglądu przepisów UE dotyczących rolnictwa ekologicznego w dniu 24 marca 2014 r. Komisja Europejska przyjęła wnioski ustawodawcze dotyczące nowego rozporządzenia w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych³¹. W ramach wsparcia tego procesu nowy plan działania na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej odnosi się do niektórych problemów zidentyfikowanych w trakcie analizy oceny skutków przeprowadzonej na potrzeby przeglądu unijnej polityki w sektorze ekologicznym³².

Celem przedmiotowego planu działania, który jest drugim tego rodzaju dokumentem³³, jest wspieranie ciągłego rozwoju sektora ekologicznego. Ma on również przyczynić się do sprawnego przejścia na nowe ramy prawne oraz do dalszego angażowania

podmiotów uczestniczących w jego wdrażaniu w państwach członkowskich.

Priorytety planu działania

W planie działania ustanawia się trzy główne priorytety, których celem jest: a) zwiększenie konkurencyjności sektora ekologicznego; b) konsolidacja i zwiększenie zaufania konsumentów; c) wzmocnienie handlu w sektorze produkcji ekologicznej poza terytorium UE. W ramach tych trzech priorytetów w planie określono 18 działań szczegółowych dotyczących w szczególności możliwych synergii między unijną polityką a instrumentami, innowacyjnych pomysłów wynikających z konsultacji, powiązań z inicjatywami badawczymi oraz potrzeby zwiększenia zaufania konsumentów i pogłębienia ich wiedzy, a także zintensyfikowania handlu z państwami trzecimi.

Konkurencyjność: wsparcie na rzecz tworzenia synergii

W planie priorytetowe znaczenie nadano szybkiemu poinformowaniu podmiotów działających w sektorze ekologicznym o pełnym zakresie nowo wprowadzonych lub udoskonalonych środków wsparcia na rzecz producentów ekologicznych w ramach nowej WPR, takich jak uprawnienie rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne do otrzymywania płatności bezpośrednich z tytułu zazieleniania, wprowadzenie działania ukierunkowanego na rolnictwo ekologiczne w nowym rozporządzeniu w sprawie rozwoju obszarów wiejskich³⁴, w ramach którego wsparciem obejmuje się zarówno przechodzenie na stosowanie praktyk rolnictwa ekologicznego, jak i ich utrzymanie. Celem jest osiągnięcie jak najbardziej wydajnego wykorzystania środków wsparcia dostępnych

30 Plan działania na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej [COM(2014) 179 final]: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/european-action-plan/index_en.htm.

31 Wniosek opublikowano na stronie: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/policy-development/index_en.htm.

32 Sprawozdanie z oceny skutków jest dostępne pod adresem: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/policy-development/index_en.htm.

33 W 2004 r. Komisja przyjęła swój pierwszy Europejski plan działań na rzecz żywności ekologicznej i rolnictwa ekologicznego w celu promowania i wzmocnienia sektora ekologicznego [COM(2004) 415 final].

w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich (PROW) państw członkowskich. W związku z tym Komisja Europejska (KE) wzywa państwa członkowskie do wykorzystania możliwości i narzędzi na rzecz wsparcia rolnictwa ekologicznego w ramach rozwoju obszarów wiejskich.

Działanie 1: Komisja opublikuje przewodnik przeznaczony dla rolników, przetwórców i detalistów działających w sektorze ekologicznym, przedstawiający reguły mające zastosowanie do produkcji ekologicznej, przetwarzania i handlu ekologicznego, w tym reguły dotyczące przejścia na produkcję ekologiczną i środków wsparcia w ramach WPR.

Działanie 2: Komisja włączy rolnictwo ekologiczne jako szczególny temat do najbliższego zaproszenia do składania wniosków dotyczących wsparcia środków informacyjnych skierowanych do rolników i producentów i odnoszących się do WPR³⁵.

Konkurencyjność: pogłębianie wiedzy

W planie działania wspiera się promowanie sektora ekologicznego. Celem jest zwiększenie możliwości rynkowych producentów ekologicznych, w tym finansowanie kampanii informacyjnych kierowanych do konsumentów. Celem jest również monitorowanie wiedzy konsumentów o produktach ekologicznych w UE i poza nią oraz zaufania konsumentów do takich produktów. Ponadto przewiduje się ukierunkowane promowanie wśród zamawiających z sektora publicznego w państwach członkowskich, zwłaszcza dzięki uwzględnieniu kryteriów produkcji ekologicznej w przepisach dotyczących zamówień publicznych.

Działanie 3: Komisja będzie poszerzać wiedzę o wsparciu oferowanym w ramach rozporządzenia w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych – na rynku wewnętrznym UE i w państwach trzecich – nawiązując kontakt ze

społeczeństwem, państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami, na przykład podczas wydarzeń specjalistycznych, takich jak targi BioFach³⁶.

Działanie 4: Komisja będzie prowadziła regularne badania dotyczące wiedzy konsumentów na temat logo produkcji ekologicznej UE i szczegółowe badania dotyczące znajomości i zrozumienia unijnego systemu rolnictwa ekologicznego wśród konsumentów oraz ich zaufania do tego systemu.

Działanie 5: Do końca 2015 r. Komisja dokona przeglądu kryteriów zielonych zamówień publicznych dotyczących żywności i usług gastronomicznych oraz opracuje materiały informacyjne ilustrujące stosowanie przy zamówieniach publicznych wymogów w zakresie rolnictwa ekologicznego.

Konkurencyjność: badania naukowe i innowacje

Rolnictwo ekologiczne stało się wysoce specjalistycznym systemem rolnym, który wymaga szczególnego kształcenia zawodowego, wiedzy i technologii. Istnieje wiele wyzwań w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej w ramach ekologicznie zarządzanych systemów, na przykład ze względu na ograniczoną dostępność niektórych nakładów w postaci ekologicznej.

Takie problemy są związane przykładowo z podażą białek i mikrośladków odżywczych przeznaczonych na pasze i z ekologicznym materiałem siewnym. Jeżeli chodzi o materiał siewny, w planie działania Komisji zaleca się, aby zainteresowane strony utworzyły na poziomie europejskim bazę danych dotyczącą dostępności ekologicznego materiału siewnego.

Komisja określiła również inne obszary właściwe dla sektora, w których problemem są ograniczenia techniczne. Sposobem na przezwyciężenie takich trudności przez

wprowadzanie udoskonaleń może być wspieranie badań naukowych.

W związku z tym, aby zachęcić do precyzyjnego definiowania potrzeb badawczych, Komisja planuje stymulowanie współpracy. Udział sektora rolnictwa ekologicznego w europejskim partnerstwie innowacyjnym na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa³⁷ ma kluczowe znaczenie dla pobudzenia innowacyjności i dla poprawy współpracy między środowiskami naukowymi a praktykami na szczeblu regionalnym, krajowym i europejskim. W tym samym celu w ramach planu promowane będzie skoordynowane wykorzystanie unijnych możliwości finansowania badań, którymi dysponują państwa członkowskie, takich jak „Horyzont 2020”³⁸ (na rzecz sieci krajowych organów finansujących, które są zainteresowane podejmowaniem wspólnych działań)³⁹.

Działanie 6: W 2015 r. Komisja zorganizuje konferencję w celu określenia priorytetów producentów w zakresie badań naukowych i innowacji w świetle wyzwań, które mogą wynikać z przyszłych reguł produkcji ekologicznej.

Działanie 7: W ramach odpowiednich działań programu „Horyzont 2020” Komisja zintensyfikuje wymianę i zwiększy wykorzystanie wyników badań w drodze szczególnych środków, takich jak działania w zakresie badań naukowych i innowacji, sieci tematyczne i inne działania sprzyjające synergii między wynikami badań innych sektorów produkcji oraz badaniami dotyczącymi produkcji konwencjonalnej i ekologicznej. Komisja będzie wspierać system ERA-Net i inne rodzaje instrumentów w celu poprawienia koordynacji badań między podmiotami finansującymi badania w UE, z myślą o wspólnych zaproszeniach do składania wniosków w zakresie badań.

34 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (nowe rozporządzenie w sprawie EFRROW).

35 Obejmuje to program wsparcia na rzecz seminariów i innych wydarzeń informacyjnych dotyczących WPR. Produkcja ekologiczna będzie oznaczona jako szczególne zagadnienie w zaproszeniach do składania wniosków na 2015 r.

36 BioFach to coroczne światowe targi produktów ekologicznych, które w 2014 r. odbędą się w Norymberdze (Niemcy), Baltimore (USA), Bangalurdzie (Indie), Sao Paulo (Brazylia), Szanghaju (Chiny) i Tokio (Japonia). Więcej informacji można znaleźć na stronie: <http://www.biofach.de/en/>.

37 Więcej informacji o europejskim partnerstwie innowacyjnym na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa: http://ec.europa.eu/agriculture/eip/servicepoint/index_en.htm.

38 „Horyzont 2020” jest największym w historii programem UE w zakresie badań naukowych i innowacji, w ramach którego na przestrzeni 7 lat (2014–2020) dostępnych jest niemal 80 mld euro, nie licząc prywatnych inwestycji, które taki budżet przyciągnie. Więcej informacji można znaleźć na stronie: <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020>.

39 Wspólne programowanie stanowi wsparcie dla programów krajowych, jako że przy użyciu samych tych programów trudno jest sprostać wyzwaniom w zakresie badań. Więcej informacji można znaleźć na stronie: http://ec.europa.eu/research/era/joint-programming_en.htm. Celem instrumentu ERA-Net w ramach „Horyzont 2020” jest wspieranie partnerstw publiczno-publicznych na etapie przygotowania, tworzenia struktur sieciowych, projektowania, realizacji i koordynacji wspólnych działań, a także zapewnienie dodatkowych środków na potrzeby pojedynczych wspólnych zaproszeń do składania wniosków i działań o charakterze ponadnarodowym. Więcej informacji można znaleźć na stronie: http://ec.europa.eu/research/era/era-net-in-horizon-2020_en.html.

Konkurencyjność: monitorowanie i ocena

Komisja Europejska finansuje sieć danych o rynku ekologicznym⁴⁰ – projekt badawczy zmierzający do zwiększenia przejrzystości poprzez lepszą dostępność badań rynkowych na temat sektora ekologicznego. Oceniając skuteczność i efektywność wdrażania prawodawstwa UE, Komisja Europejska będzie dążyć do pogłębienia wiedzy na temat sposobu, w jaki odbywa się dystrybucja wartości dodanej wzdłuż łańcucha dostaw żywności ekologicznej i w jakim zakresie korzyści odnoszą producenci rolni.

Działanie 8: Komisja będzie publikować regularne sprawozdania dotyczące produkcji ekologicznej w UE, zawierające w szczególności informacje na temat gospodarstw zaangażowanych w produkcję ekologiczną oraz głównych sektorów produkcji.

Działanie 9: Komisja dokona analizy dystrybucji wartości dodanej wzdłuż łańcucha dostaw oraz przeszkód uniemożliwiających wejście do sektora ekologicznego poprzez badanie na temat atrakcyjności systemu produkcji ekologicznej, w szczególności dla małych gospodarstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw w sektorze produkcji żywności.

Zaufanie konsumentów

Przekonanie konsumentów co do stosowania zasad UE w odniesieniu do produktów ekologicznych stanowi podstawę zaufania do sektora. Celem powiązanych inicjatyw w ramach planu działania jest zatem ograniczenie każdego ewentualnego ryzyka utraty zaufania konsumentów.

Uwzględniając konieczność intensyfikacji współpracy między organami właściwymi ds. produkcji ekologicznej a krajowymi jednostkami akredytującymi, w planie skoncentrowano się na zapewnieniu sprawniejszego i skuteczniejszego nadzoru jednostek certyfikujących. Komisja przedstawi dalsze wytyczne w 2016 r. Jeżeli chodzi o import z państw trzecich, w razie potrzeby Komisja będzie utrzymywać ściślejsze

kontakty z odpowiednimi jednostkami akredytującymi.

Inne ukierunkowane działania w zakresie przedmiotowego obszaru priorytetowego obejmują zwiększenie identyfikowalności produktów ekologicznych przy użyciu elektronicznego systemu certyfikacji oraz kontakty z państwami członkowskimi w celu zapobiegania nieuczciwym praktykom, które mogą prowadzić do utraty zaufania konsumentów.

Działanie 10: Komisja ma zachęcać państwa członkowskie do zbadania synergii i uproszczeń w zakresie działań podejmowanych przez jednostki akredytujące i właściwe organy.

Działanie 11: Komisja zaproponuje Komitetowi odpowiedzialnemu za TARIC włączenie przepisów dotyczących rolnictwa ekologicznego do bazy danych TARIC⁴¹.

Działanie 12: Komisja opracuje system elektronicznej certyfikacji przywozu oraz podejście dotyczące elektronicznej certyfikacji na rynku wewnętrznym UE.

Działanie 13: Komisja będzie wspierać państwa członkowskie w opracowywaniu i wdrażaniu polityki zapobiegania nadużyciom w sektorze ekologicznym poprzez ukierunkowane warsztaty umożliwiające dzielenie się zdobytymi doświadczeniami i dobrymi praktykami oraz opracowanie kompendiów i zbiorów dobrych praktyk.

Wzmocnienie unijnego handlu produktami ekologicznymi

Europa jest jednym z największych na świecie uczestników rynku produktów rolnych. Unijny bilans handlowy netto wynosi 6,7 mld euro, przy czym siła eksportu UE polega na tym, że produkty końcowe są gotowe do użytku dla konsumentów. Produkty, takie jak wina, sery i przetworzone mięso, stanowią istotną wartość dodaną.

Celem Komisji Europejskiej jest zapewnienie, aby europejscy producenci ekologiczni osiągnęli pełną potencjalną wartość dodaną.

Wraz ze wzrostem handlu w planie działania skoncentrowano się na zapewnieniu zgodności przywożonych produktów z surową unijną definicją żywności ekologicznej i rolnictwa ekologicznego. W miarę możliwości Komisja zachęcać będzie również do konwergencji regulacji i norm. Podjęte zostaną działania mające na celu utrwalenie w konsumentach pewności co do integralności logo produkcji ekologicznej UE i zapobieganie potencjalnemu nieodpowiedniemu wykorzystywaniu logo w państwach trzecich. Kraje rozwijające się są ważnym źródłem unijnego przywozu produktów ekologicznych. Należy zwrócić szczególną uwagę na wdrażanie nowych przepisów dotyczących kontroli i produkcji, aby zapewnić sprawność i ciągłość handlu z krajami rozwijającymi się.

Działanie 14: Komisja nadal będzie wspierać partnerów handlowych w krajach rozwijających się i współpracować z nimi w ramach polityki UE w zakresie rozwoju.

Działanie 15: Komisja rozważy większą konwergencję norm wśród wiodących partnerów ekologicznych i zbada możliwość zawarcia porozumienia wielostronnego.

Działanie 16: Komisja przeanalizuje handel z państwami trzecimi w celu pogłębienia wiedzy o potencjalnych nowych rynkach zbytu dla unijnego sektora ekologicznego. Szczególną uwagę zwraca się na kraje rozwijające się jako na dostawców dla rynków UE.

Działanie 17: W odniesieniu do Kodeksu Żywnościowego⁴² Komisja opracuje wspólne stanowiska UE w związku z nowymi lub zmienionymi regułami produkcji ekologicznej. Komisja będzie wspierać opracowywanie przepisów dotyczących akwakultury oraz zbada możliwość rozpoczęcia prac między innymi nad przepisami dotyczącymi ekologicznego wina.

Działanie 18: Komisja zwiększy ochronę logo produkcji ekologicznej UE w państwach trzecich poprzez jego rejestrację jako wspólnego znaku towarowego lub poprzez umowy dwustronne.

Plan działania na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej

http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/european-action-plan/index_en.htm

⁴⁰ Więcej informacji na temat sieci danych o rynku ekologicznym można znaleźć na stronie: <http://www.organicdatanetwork.net>.

⁴¹ http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en

⁴² Kodeks Żywnościowy (ustanowiony przez FAO i WHO) jest międzynarodowym, wielostronnym zbiorem odniesienia dla handlu produktami ekologicznymi. Z uwagi na rozwój światowego handlu konieczne wydaje się kontynuowanie prac nad istniejącymi normami Kodeksu Żywnościowego.

Długa tradycja wspierania rozwoju obszarów wiejskich w zakresie rolnictwa ekologicznego

W ramach programów rozwoju obszarów wiejskich od dawna wspiera się rolnictwo ekologiczne i produkcję ekologiczną. W niniejszym rozdziale przeanalizowano różne sposoby wykorzystywania przez państwa członkowskie funduszy WPR na wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz wpływ niedawnej reformy WPR i zwrócono uwagę na nowe możliwości wspierania produkcji ekologicznej przez państwa członkowskie w latach 2014–2020.

Od 1992 r. państwa członkowskie UE mają możliwość przydzielania środków finansowych konkretnie na potrzeby rolnictwa ekologicznego. W tym okresie polityka WPR w odniesieniu do rolnictwa ekologicznego nieznacznie się zmieniła, a jej zakres uległ poszerzeniu. Początkowo przesłanką na poziomie UE dla wspierania rolników w przechodzeniu na produkcję ekologiczną lub w kontynuowaniu takiej produkcji był fakt, że mniej intensywny system rolnictwa przyczyniłby się do ograniczenia nadwyżek niektórych produktów rolnych oraz zmniejszenia ryzyka zanieczyszczenia nawozami i pestycydami. W przepisach z 1999 r., którymi w całej UE wprowadzono programowanie rozwoju obszarów wiejskich, odnotowano zarówno rosnący popyt na produkty ekologiczne wśród konsumentów, jak i znaczniejszą rolę, jaką rolnictwo ekologiczne odgrywa w zrównoważonym rolnictwie. Dziesięć lat później w ramach oceny funkcjonowania reformy WPR ustalono, że wsparcie rolnośrodowiskowe na rzecz rolnictwa ekologicznego ma istotny wkład w realizację wspólnotowych

priorytetów w zakresie gospodarki wodnej i różnorodności biologicznej.

Najnowszym osiągnięciem jest wprowadzenie odrębnego szczególnego działania dotyczącego rolnictwa ekologicznego do drugiego filara w okresie programowania 2014–2020: począwszy od 2015 r., rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne będą mogli automatycznie ubiegać się o nową płatność z tytułu zazieleniania w ramach nowego pierwszego filaru, w odróżnieniu od wielu innych rolników, którzy będą musieli spełnić szczegółowe wymogi w zakresie zazieleniania.

W jaki sposób państwa członkowskie wykorzystują fundusze WPR w celu wsparcia rolnictwa ekologicznego?

W latach 2007–2013 państwom członkowskim pozostawiono wybór w sprawie oferowania wsparcia na rzecz rolnictwa ekologicznego. Chociaż większość z nich zdecydowała się udzielić takiego

wsparcia, dokonany przez nie wybór odzwierciedla znaczne różnice w podejściu na terenie całej UE, zarówno pod względem znaczenia, jakie przypisuje się produkcji ekologicznej, jak i stopnia rozwoju sektorów ekologicznych w poszczególnych państwach. Państwa członkowskie wspierają zatem rolnictwo ekologiczne na wiele sposobów, korzystając z finansowania WPR w ramach wszystkich trzech osi drugiego filaru, ukierunkowanego wsparcia w ramach pierwszego filaru oraz finansowania krajowego i regionalnego. 17 państw członkowskich posiada krajowe plany działania na rzecz żywności ekologicznej i rolnictwa ekologicznego, zapewniające strategiczne wytyczne i spójność podejmowanych przez dane państwo wysiłków na rzecz wsparcia sektora produkcji ekologicznej.

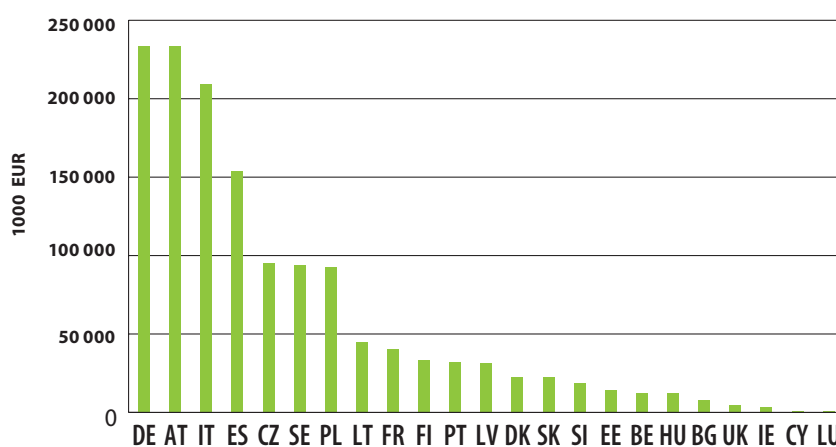
Najczęstszą formą wsparcia rolnictwa ekologicznego w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich (PROW) są roczne płatności rolnośrodowiskowe na hektar z tytułu przejścia na stosowanie praktyk rolnictwa ekologicznego i ich utrzymanie. Od okresu programowania 2007–2011 kwota takich płatności wyniosła

co najmniej 1414 mln euro wydatków EFRROW w ramach działania rolnośrodowiskowego w 22 państwach członkowskich, co pokazano na rys. 2. W niektórych państwach członkowskich w celu zaspokojenia potrzeb sektora ekologicznego wykorzystywano inne działania w ramach PROW, takie jak zapewnienie wsparcia na rzecz ułatwiania startu młodym rolnikom, modernizowania gospodarstw rolnych, zwiększania wartości produktów rolnych, uczestniczenia w systemach jakości żywności, tworzenia grup producentów oraz działań informacyjno-promocyjnych.

Wsparcie otrzymuje wiele różnych rodzajów rolnictwa ekologicznego, w tym rośliny uprawne, użytki zielone i zwierzęta gospodarskie, warzywa i zioła, uprawy wieloletnie i sady, winnice oraz drzewa oliwne. Wymogi poszczególnych systemów, podobnie jak stawki płatności, znacznie się różnią. Przykładowo roczne płatności z tytułu utrzymania produkcji ekologicznej w odniesieniu do użytków zielonych wahają się od 39 euro do 450 euro. Wyraźnie świadczy to o różnorodnym podejściu do wsparcia tego rodzaju systemów rolnictwa ekologicznego, a także o różnicach w dochodach i kosztach stanowiących podstawę do obliczenia wsparcia. W Anglii (Wielka Brytania) nie istnieje żaden szczególny program rolnictwa ekologicznego, ale za to w podstawowym programie rolnośrodowiskowym znajduje się element „dopłaty uzupełniającej z tytułu rolnictwa ekologicznego”, w ramach którego w długim wykazie możliwości dostępnych dla wszystkich rolników przewiduje się wyższe stawki płatności z tytułu użytków rolnych przeznaczonych pod uprawy ekologiczne. W Katalonii (Hiszpania) ekologiczni hodowcy zwierząt gospodarskich otrzymują wsparcie zarówno w ramach płatności rolnośrodowiskowych, jak i w ramach płatności obszarowych PROW z tytułu dobrostanu zwierząt.

Niektóre państwa członkowskie wykorzystują nieodłączną elastyczność programowania rozwoju obszarów wiejskich, aby wspierać rolnictwo ekologiczne, stosując inne działania PROW, zwłaszcza z osi 1. W ramach czeskiego programu PROW na rzecz młodych rolników priorytetowe traktowanie rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne polega na

Rys. 2: Płatności EFRROW na rzecz rolnictwa ekologicznego w ramach działania 214 (płatności rolnośrodowiskowe), lata 2007–2011, według państw członkowskich⁴³

przyznawaniu im dodatkowych punktów w procesie wyboru, natomiast w niektórych regionach Włoch i Hiszpanii w ramach tego działania do wyższych płatności kwalifikują się młodzi rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne. Wiele państw wspiera inwestowanie w produkcję, przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów ekologicznych w ramach działania na rzecz zwiększania wartości produktów rolnych. W Bawarii (Niemcy) i Słowenii polega to na przyznawaniu projektom ekologicznym wyższych stawek wsparcia, a na Cyprze, w Czechach, na Łotwie i w Słowacji – na nadawaniu większego znaczenia inwestycjom w rolnictwo ekologiczne. W 15 państwach członkowskich wsparcia z tytułu kosztów certyfikacji ekologicznej udziela się w ramach działania na rzecz uczestnictwa w programach jakości żywności, można ponadto łączyć to wsparcie ze wsparciem na rzecz działań informacyjno-promocyjnych. Wiele państw członkowskich wykorzystuje również finansowanie w ramach osi 1 w celu świadczenia usług doradczych w zakresie szkolenia i informowania w dziedzinie rolnictwa ekologicznego. W Walii (Wielka Brytania) działanie to wykorzystuje się

do wsparcia współpracy w sektorze rolnym i spożywczym w celu finansowania projektu dotyczącego łańcucha dostaw, który przyczyni się do rozwoju sektora ekologicznego.

Chociaż w większości państw członkowskich płatności rolnośrodowiskowe i inne płatności PROW stanowią główne źródło wsparcia w ramach WPR na rzecz rolnictwa ekologicznego, szereg państw członkowskich korzysta również z płatności w ramach filaru 1. Dania, Francja i Rumunia w pełni lub częściowo przeniosły swoje wsparcie rolnictwa ekologicznego z PROW do płatności na mocy art. 68⁴⁴ w ramach filaru 1, natomiast kolejne cztery państwa członkowskie stosują ten rodzaj finansowania zarówno w odniesieniu do rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne, jak i rolników uczestniczących w systemach jakości żywności (Grecja, Hiszpania, Szwecja i Włochy). Rumunia korzysta z art. 68 w celu finansowania przechodzenia na stosowanie praktyk rolnictwa ekologicznego, natomiast utrzymanie praktyk rolnictwa ekologicznego wspiera w ramach płatności rolnośrodowiskowych.

© Unia Europejska, 1995–2013

⁴³ Źródło: Facts and figures on organic agriculture in the European Union, Komisja Europejska, DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, październik 2013, s. 43.

⁴⁴ Płatności w zakresie szczególnych systemów produkcji, których dotyczą niedogodności, jeżeli mają one szczególne znaczenie ze względów ekonomicznych, społecznych i środowiskowych (art. 68 rozporządzenia nr 73/2009).

Wsparcie w ramach płatności rolnośrodowiskowych PROW na rzecz włoskich sadów o ugruntowanej pozycji⁴⁵

W regionie Basilicata w południowych Włoszech około dwadziestu lat temu rodzina Pitrellich zaczęła przekształcać 55 ha swojego rodzinnego gospodarstwa w grunty na potrzeby produkcji ekologicznej w celu dodania wartości do produktów wytwarzanych w ich gospodarstwie i zwiększenia dostępu do rynków żywności wysokiej jakości.

W 2004 r. proces przechodzenia na produkcję ekologiczną został ukończony i obecnie rodzina otrzymuje rocznie około 330 euro na ha w ramach płatności rolnośrodowiskowych PROW na utrzymanie produkcji ekologicznej z 45 ha sadów (w których rosną śliwy, morele, grusze, czereśnie i brzoskwinie), 6 ha zbóż, 2,5 ha gajów oliwnych i 2 ha upraw warzywnych.

Świadoma wysokiej jakości swojej oliwy z pierwszego tłoczenia, rodzina zaczęła ją butelkować i sprzedawać pod własną marką, a swoje produkty ekologiczne sprzedawała w sklepie w gospodarstwie i bezpośrednio grupom konsumentów. Obecnie rodzina planuje rozszerzyć swoją

© Punkt kontaktowy ENRD

działalność w zakresie sprzedaży bezpośredniej na jarmarku. Dzięki krótkiemu łańcuchowi dostaw o ustalonej pozycji gospodarstwu łatwiej jest utrzymać ścisły kontakt z konsumentami produktów wysokiej jakości. Gospodarstwo rodziny Pitrellich podjęło również działalność edukacyjną na rzecz nowego pokolenia konsumentów.

Reforma WPR a wsparcie na rzecz rolnictwa ekologicznego

Ostatnia reforma WPR zwiastuje nowy etap wspierania polityki w zakresie rolnictwa ekologicznego. Po raz pierwszy wkład rolnictwa ekologicznego w ochronę środowiska uznano w ramach obu filarów WPR, a nie jedynie w ramach rozwoju obszarów wiejskich. Od 2015 r. wszystkie państwa członkowskie będą musiały wykorzystać 30% swych płatności bezpośrednich w ramach pierwszego filaru na finansowanie nowych płatności na rzecz rolników z tytułu praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska. Certyfikowani rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne są tym samym upoważnieni do takiej płatności z tytułu zazieleniania, natomiast pozostali rolnicy (z kilkoma wyjątkami określonymi w ramach prawnych) będą musieli wprowadzić zmiany lub wykazać, w jaki sposób spełniają już wymogi w zakresie dywersyfikacji upraw, trwałych użytków zielonych i obszarów proekologicznych.

W okresie obowiązywania WPR postępy pod względem rozpoznania możliwości wykorzystywania finansowania w ramach pierwszego filaru na wsparcie dla rolników, którzy stosują przyjazne środowisku praktyki zarządzania, były

niewielkie. Jednak reforma WPR z 2013 r. wprowadziła istotną zmianę ukierunkowania tego wsparcia. Automatyczne kwalifikowanie się certyfikowanych rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne do nowej płatności z tytułu zazieleniania wyraźnie świadczy o utrwaleniu się koncepcji nowej struktury. Biorąc pod uwagę rozmach inicjatywy dotyczącej zazieleniania, należy mieć świadomość, że ta tendencja polityczna będzie miała duży wpływ na każdą przyszłą reformę.

Nowe możliwości w zakresie wsparcia produkcji ekologicznej

W nowym rozporządzeniu w sprawie EFRROW⁴⁶ wprowadza się w PROW na lata 2014–2020 odrębne działanie na rzecz przejścia na rolnictwo ekologiczne i utrzymania rolnictwa ekologicznego. W ten sposób wsparcie rolnictwa ekologicznego jest bardziej widoczne niż miało to miejsce w przypadku działania rolnośrodowiskowego, a ponadto łatwiej będzie monitorować i analizować wydatki EFRROW z tytułu rolnictwa ekologicznego. Maksymalne stawki płatności za hektar utrzymują się na poziomie 600 euro z tytułu roślin uprawnych, 900 euro na specjalne uprawy wieloletnie oraz 450 euro na inne użytkowanie

gruntów (choć w szczególnych przypadkach płatności mogą być większe, jeżeli taką konieczność uzasadniono w PROW).

W WPR od dawna obowiązuje zasada unikania podwójnego finansowania, co oznacza, że rolnicy nie powinni dostawać podwójnej płatności z tytułu spełnienia tych samych warunków w zakresie zarządzania w odniesieniu do konkretnego obszaru gruntów. Od 2015 r., obliczając stawki płatności w odniesieniu do rolnośrodowiskowych programów klimatycznych lub ekologicznych PROW, państwa członkowskie muszą sprawdzić, czy wymogi w zakresie gospodarowania gruntami pokrywają się z wymogami dotyczącymi nowej płatności bezpośredniej z tytułu zazieleniania w pierwszym filarze. W przypadku pokrywania się wymogów, w obliczeniach płatności w ramach programu PROW nie zostaną uwzględnione koszty z tytułu spełnienia odpowiednich wymogów zwiększających stopień zazieleniania. Oczekuje się, że wpływ stawek płatności z tytułu rolnictwa ekologicznego będzie raczej ograniczony i w większości przypadków będzie dotyczył wyłącznie kosztów dywersyfikacji upraw lub w niektórych przypadkach utrzymania trwałych użytków zielonych, jak określono w wymogach dotyczących zazieleniania.

45 Źródło: ENRD, baza danych projektów PROW: http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rdp_view/pl/view_projects_pl.cfm?action=detail&backfuse=jsview&postcard_id=10724.

46 Rozporządzenia podstawowe w zakresie reformy WPR: http://ec.europa.eu/agriculture/newsroom/155_en.htm.

Wsparcie na rozwój ekologicznego przedsiębiorstwa ogrodniczego w Hiszpanii w ramach inwestycji PROW⁴⁷

W Andaluzji (południowo-wschodnia Hiszpania) grupa ekologicznych producentów ogrodniczych utworzyła przedsiębiorstwo Bio Sol Portocarrero, dążące do wprowadzania do obrotu zdrowych, ekologicznych owoców i warzyw wysokiej jakości, opierające się na rygorystycznym systemie kontroli jakości.

Aby zwiększyć zdolność produkcyjną, przedsiębiorstwo musiało zainwestować w lepsze urządzenia do przetwarzania i pakowania w celu zautomatyzowania określonych procesów oraz ułatwienia załadunku i przewozu. Producenci chcieli również rozszerzyć swoją ofertę o ekologiczne pomidory i arbuzy. Wymagało to dokonania znacznej inwestycji o wartości niemal 349 tys. euro, w związku z czym przedsiębiorstwo zwróciło się o udzielenie pomocy w ramach PROW dla Andaluzji, skąd uzyskało niemal

połowę środków w ramach działania na rzecz zwiększania wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej.

Przedsiębiorstwo ustanowiło zaawansowany system załadunku i rozładunku skrzynek z ekologicznymi produktami, utworzyło dwie nowe linie przetwarzania pomidorów i arbuzów z upraw polnych, zainstalowało taśmę do przenoszenia produktów i maszynę do naklejania etykiet, a także zakupiło urządzenia do zautomatyzowanego przenoszenia produktów w trakcie transportu i przechowywania. Dzięki stosowaniu wymienionych, bardziej wydajnych i przyjaznych środowisku procesów zwiększono jakość produktów i poprawiono warunki pracy, a przedsiębiorstwo zdołało utworzyć nowe miejsca pracy na obszarach wiejskich niedaleko parku narodowego Cabo de Gata-Níjar na wybrzeżu hiszpańskim.

Nadanie rolnictwu ekologicznemu większego znaczenia stanowi jedynie jedną z nowych cech zmienionego rozporządzenia w sprawie EFRROW. Zmianie ulegnie również struktura PROW w związku z zastąpieniem znanej, czteroosiowej struktury EFRROW sześcioma priorytetami UE. Wszystkie sześć priorytetów ma znaczenie dla osiągnięcia szerszego wykorzystania metod produkcji ekologicznej, przykładowo w ramach wsparcia EFRROW na rzecz: poprawy transferu wiedzy i innowacji, rentowności i konkurencyjności gospodarstw, organizacji łańcucha dostaw żywności i dobrostanu zwierząt oraz wzbogacania ekosystemów rolnych, a także promowania rolnictwa oszczędnie gospodarującego zasobami oraz przyjaznego dla klimatu. Obecnie państwa członkowskie lub regiony mogą zdecydować o utworzeniu w ramach ich PROW odrębnych podprogramów tematycznych (w których przewiduje się wyższe stawki wsparcia w zależności od tematu) dotyczących szczególnych potrzeb, przykładowo potrzeb młodych rolników, małych gospodarstw, obszarów górskich, krótkich łańcuchów dostaw, łagodzenia zmiany klimatu, adaptacji i różnorodności biologicznej.

Ta nowa, bardziej elastyczna struktura PROW ułatwia państwom członkowskim tworzenie zintegrowanych pakietów wsparcia PROW dzięki „łączeniu i dopasowywaniu” różnych

rodzajów działań w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, co w przeszłości było możliwe jedynie w ramach podejścia LEADER. Ukierunkowane pakiety wsparcia w ramach PROW na rzecz rolnictwa ekologicznego mogą być szczególnie przydatne w przypadku małych intensywnych systemów rolniczych, które odniosłyby korzyści ekonomiczne z przejścia na produkcję ekologiczną bez konieczności dokonywania istotnych zmian w zarządzaniu gospodarstwem. Przykładowo w częściach południowo-wschodniej Europy znajdują się obszary wiejskie, na których tradycyjnie zarządzane gospodarstwa rodzinne tworzą skupisko i gospodarują swoimi gruntami w sposób przypominający rolnictwo ekologiczne. Środki PROW można by wykorzystywać na pomoc takim rolnikom w składaniu wniosków zbiorowych o przyznanie nowej płatności z tytułu rolnictwa ekologicznego (jako grupa kwalifikowaliby się oni do wyższej – 30-procentowej stawki dopłaty uzupełniającej na pokrycie kosztów transakcyjnych). Mogliby oni korzystać również z ukierunkowanych usług doradczych, wsparcia na rzecz współpracy między producentami oraz w ramach łańcucha dostaw, a także wsparcia na rozwój lokalnych zakładów przetwórstwa, a wszystko to ze środków PROW.

W ostatnim badaniu dotyczącym wsparcia udzielanego przez państwa członkowskie na rzecz rolnictwa

ekologicznego⁴⁸ zauważono, że płatności obszarowe i plany działania w zakresie rolnictwa ekologicznego stanowią istotny wkład w rozwój produkcji ekologicznej i rynków produktów ekologicznych. Autorzy badania stwierdzili, że różne działania w zakresie wsparcia rolnictwa ekologicznego są współzależne, a pakiety strategiczne wydają się bardziej skuteczne, jeżeli wpisują się w szerszy kontekst polityczny, jeżeli przyświecają im cele strategiczne i jeżeli dotyczą szczególnych potrzeb sektora.

© Unia Europejska, 1995–2013

47 Źródło: ENRD, baza danych projektów PROW: http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rdp_view/pl/view_projects_pl.cfm?action=detail&backfuse=jsview&postcard_id=8280.

48 Sanders J., Stolze M., Padel S. (red.) (2011), Use and efficiency of public support measures addressing organic farming [Wykorzystanie i skuteczność środków wsparcia publicznego na rzecz rolnictwa ekologicznego], Braunschweig, Thünen-Institute of Farm Economics.

Inteligentne innowacje ukierunkowane na pobudzenie konkurencyjności sektora ekologicznego

Natura jest wielkim innowatorem i to samo można również powiedzieć o rolnikach przecierających nowe szlaki w dziedzinie produkcji ekologicznej. Powodzenie europejskiego sektora ekologicznego w przyszłości wymaga jednak szybkiego przewyższenia pewnych określonych wyzwań związanych z dostępnością produktów roślinnych i zwierzęcych w ramach ekologicznie zarządzanych systemów. W związku z tym wiele inicjatyw w zakresie innowacyjności na poziomie europejskim i krajowym dotyczy problemu ograniczonej dostępności określonych nakładów ekologicznych.

Innowacyjność w rolnictwie ekologicznym polega na znalezieniu właściwej równowagi. Choć rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne pragną zwiększyć swoje plony – zazwyczaj plony z gospodarstw ekologicznych stanowią 75–80% plonów osiągniętych w ramach nowoczesnego rolnictwa konwencjonalnego⁴⁹ – to jednak nie chcą tego osiągać za wszelką cenę. Wyzwanie polega na tym, aby zwiększać produkcję, nie naruszając zasad, które definiują rolnictwo ekologiczne, takich jak aktywne wspieranie różnorodności biologicznej, ograniczone wykorzystanie pestycydów i unikanie syntetycznych nawozów sztucznych.

Innowacyjność nie ogranicza się do zwiększania plonów. Do umocnienia sektora ekologicznego może również przyczynić się poprawa jakości produktów i usprawnienie procesów, na przykład dzięki opracowaniu nowych metod poprawy wartości odżywczej i jakości środowiska.

Według danych Komisji Europejskiej w Europie pod produkcję ekologiczną wykorzystuje się 5,4% całkowitej wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych. Pomimo stałego rozwoju sektora, jaki miał miejsce przez ostatnie dziesięć lat, produkty ekologiczne nadal są uważane za droższe od innych produktów, mimo że nie jest to zawsze prawdą. Jeżeli rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne byłoby w stanie zwiększyć swoją wydajność i poprawić rentowność, mogliby położyć kres postrzeganiu sektora jako drogiego, w ten sposób pobudzając popyt i zachęcając innych rolników do przejścia na produkcję ekologiczną. Innowacje uznaje się za jeden ze sposobów na przyspieszenie rozpowszechnienia rolnictwa ekologicznego, stanowiąc one jeden z sześciu priorytetów definiujących europejską politykę rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020.

Niestety, jak mówi Tom MacMillan, dyrektor Innovation with the Soil Association⁵⁰ – brytyjskiego podmiotu organizującego

kampanie na rzecz żywności ekologicznej i rolnictwa ekologicznego – rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne zazwyczaj nie wykazują zainteresowania działaniami związanymi z innowacjami. Doszło do „historycznego niedoinwestowania, a nawet do niewydolności rynku w zakresie badań i rozwoju w dziedzinie rolnictwa ekologicznego”. Przykładem są odmiany roślin uprawnych. W porównaniu z rolnictwem nieekologicznym znacznie mniej inwestuje się w rozwój odmian roślin uprawnych nadających się do wykorzystania w systemach rolnictwa ekologicznego.

To komparatywne opóźnienie w innowacyjności oznacza, że w Europie nie wykorzystuje się w pełni korzyści płynących z oszczędnie gospodarującego zasobami rolnictwa ekologicznego. Główne znaczenie ma w tym przypadku większe zrównoważenie środowiskowe i większa odporność na ulegające gwałtownym wahaniom ceny nakładów w związku z ryzykiem zmiany klimatu.

49 http://ec.europa.eu/agriculture/eip/focus-groups/organic-farming/201309_en.pdf

50 Więcej informacji na temat Soil Association i innowacji można znaleźć na stronie: <http://www.soilassociation.org/innovativefarming>.

Opłacalność ekologicznej pszenicy w Wielkiej Brytanii⁵¹

- Plony ekologiczne wynoszą obecnie około 4,5 tony na hektar.
- Plony nieekologiczne wynoszą 7,6 tony na hektar.
- Następuje jednak szybki wzrost kosztów nakładów w rolnictwie nieekologicznym.
- W 2012 r. koszt nawozów wzrósł o 39%.
- Koszty fungicydów wzrosły o 40% w 2012 r., a od 2007 r. rocznie wzrastały średnio o 26%.

Szacuje się, iż wzrost ceny syntetycznych nawozów azotowych na poziomie 70% oznaczałby, że przy obecnych plonach koszt wyprodukowania jednej tony pszenicy nieekologicznej byłby równy kosztowi wyprodukowania jednej tony pszenicy ekologicznej.

© Unia Europejska, 1995–2013

© Tom MacMillan

W scenariuszu zakładającym dużą zmienność cen kluczowych nakładów, takich jak azot, skuteczniejsza koordynacja badań naukowych i innowacji w dziedzinie rolnictwa ekologicznego, sprzyjająca większej

wydajności produkcji ekologicznej i potencjalnie jeszcze bardziej poprawiająca opłacalność rolnictwa ekologicznego, może przekonać większą liczbę rolników do przechodzenia na stosowanie praktyk rolnictwa ekologicznego. „Innowacje w sektorze ekologicznym mają pozytywny wpływ na całe rolnictwo” – zauważa Tom MacMillan i dodaje – „dzięki nim testuje się podejścia, które zyskują na znaczeniu w obliczu ubożenia zasobów”.

Pomocna dłoń

Na szczęście innowatorzy w dziedzinie rolnictwa ekologicznego mogą liczyć na pomoc. Powstają programy i projekty, dzięki którym rolnicy będą mogli prowadzić wymianę dobrych praktyk i w większym stopniu korzystać z doświadczenia i wiedzy innych rolników.

Obecnie realizowanych jest już szereg inicjatyw z udziałem sieci rolnictwa w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Do takich inicjatyw należy program „Duchy Originals Future Farming” w Wielkiej Brytanii, finansowany przez fundację Księcia Walii – Prince of Wales’s Charitable Foundation, a realizowany przez Soil Association.

Celem programu „Future Farming” jest włączenie jak największej liczby rolników do uczestnictwa w tzw. laboratoriach polowych, które prowadzą rolnicy, a których celem jest przygotowanie gruntu pod innowacyjne techniki rolnictwa ekologicznego zwiększające plony i wartość odżywcza. Realizację programu rozpoczęto w kwietniu 2012 r., a w czasie pierwszych 18 miesięcy włączyło się do niego ponad 1500 rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne i nieekologiczne. Prace laboratoriów polowych obejmują szeroki zakres zagadnień, począwszy od działania mikroorganizmów glebowych na poprawę plonów, ograniczenia wykorzystania antybiotyków w chowie bydła mlecznego, aż po pielienie przy użyciu piany – zastosowanie wysokotemperaturowej, ulegającej biodegradacji piany ze skrobi do usuwania chwastów bez naruszania gleby.

Inne, podobne sieci oddolne to sieć Réseau Semences Paysannes we Francji i sieć Rete Semi Rurali we Włoszech. Celem tego rodzaju inicjatyw jest wzmocnienie pozycji rolników jako innowatorów. Ponad połowa uczestników programu „Future Farming” przyznała, że chce częściej uczestniczyć w badaniach, co świadczy o potrzebie szerszego rozpowszechnienia istniejących najlepszych praktyk.

Rola europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa

Metoda sieci innowacji jest obecnie promowana na szczeblu europejskim dzięki europejskiemu partnerstwu innowacyjnemu na rzecz wydajnego

i zrównoważonego rolnictwa⁵². Jest to jedno z wielu europejskich partnerstw innowacyjnych, których utworzenie ma pomóc UE w realizacji strategii na rzecz wzrostu gospodarczego „Europa 2020”⁵³, której celem jest inteligentna, zrównoważona i sprzyjająca włączeniu społecznemu gospodarka UE. Celem partnerstwa innowacyjnego jest tworzenie powiązań między środowiskiem naukowym a rolnikami oraz zapewnienie szybszego zastosowania wyników badań w praktyce.

Europejskie partnerstwo innowacyjne na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, oprócz przyspieszania praktycznego zastosowania wyników badań laboratoryjnych, koncentruje się w szczególności na tworzeniu partnerstw, stosując w tym celu podejścia oddolne i łącząc rolników, doradców, badaczy, przedsiębiorstwa i inne podmioty w ramach praktycznych projektów innowacyjnych. Wsparcie w tym przypadku pochodzi w głównej mierze z programów rozwoju obszarów wiejskich państw członkowskich, w ramach których państwa członkowskie mogą wspierać innowacyjne projekty w terenie tworzone przez tzw. grupy operacyjne EPI.

Grupy operacyjne mogą również korzystać z prac prowadzonych w ramach takich inicjatyw jak TP Organics⁵⁴, europejska platforma technologiczna na rzecz badań dotyczących żywności ekologicznej i rolnictwa ekologicznego. Jest to inicjatywa branżowa utworzona w 2007 r. przy wsparciu na poziomie UE. Jej celem jest koordynowanie i pobudzanie współpracy w zakresie badań i rozwoju w dziedzinie rolnictwa ekologicznego.

51 Źródło: Tom MacMillan, Soil Association; Sentry Farms; Farmers Weekly.

52 Więcej informacji na temat grupy dyskusyjnej ds. rolnictwa ekologicznego europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa można znaleźć na stronie: http://ec.europa.eu/agriculture/eip/focus-groups/organic-farming/index_en.htm.

53 Strategia „Europa 2020”: http://ec.europa.eu/europe2020/index_pl.htm.

54 TP Organics: <http://www.tporganics.eu/>.

Sekretariatem platformy jest IFOAM UE, unijna gałąź Międzynarodowej Federacji Rolnictwa Ekologicznego.

Prace europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa wspiera grupa dyskusyjna⁵⁵. Tymczasowa grupa składająca się z wybranych ekspertów bada praktyczne, innowacyjne rozwiązania służące optymalizacji plonów roślin uprawnych i bazuje na doświadczeniu uzyskanym w ramach powiązanych, przydatnych projektów.

Grupa dyskusyjna gromadzi informacje na temat wyzwań w zakresie innowacji, przed którymi stoją rolnicy prowadzący ekologiczne uprawy rolne. Sporządzając zalecenia dla europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, grupa ustaliła, że istnieje pięć głównych obszarów, w których producenci upraw ekologicznych napotykać przeszkody w zakresie wydajności: niedostateczne ilości składników pokarmowych, słabe zarządzanie żyznością gleby, niewystarczające odchwaszczanie, niewystarczające zwalczanie organizmów szkodliwych i chorób, dobór odmian materiału siewnego.

Według Cristiny Micheloni, członkini rady naukowej włoskiego stowarzyszenia na rzecz rolnictwa ekologicznego (Associazione Italiana Agricoltura Biologica: AIAB) oraz członkini grupy dyskusyjnej europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, podstawowym celem grupy dyskusyjnej jest zrozumienie, „jak sprawić, by rolnicy prowadzący mniej wydajne gospodarstwa ekologiczne osiągnęli taką samą wydajność jak rolnicy prowadzący wydajne gospodarstwa ekologiczne”. Różnice w poziomach wydajności „w dużym stopniu zależą od umiejętności rolników oraz od poziomu innowacyjnych rozwiązań zastosowanych w danym gospodarstwie” – zauważa Cristina Micheloni i dodaje, że w tym kontekście celem europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa jest „sprawienie, aby cała wiedza była dostępna dla każdego i aby każdy mógł zdecydować, w jaki sposób chce tę wiedzę wykorzystać”.

Odmiany roślin uprawnych

Jedną z kwestii podkreślanych przez grupę dyskusyjną ds. rolnictwa ekologicznego europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa – i powszechnie uznawanych jako wyzwanie pod względem innowacji dla producentów ekologicznych, niezależnie od ich lokalizacji – jest konieczność zwiększenia dostępności ekologicznego materiału siewnego. Brak powszechnej dostępności świadczy o niewielkim rynku; to problem, który można rozwiązać w perspektywie długoterminowej, tworząc rynek ekologicznego materiału siewnego.

Zainteresowane osoby, np. Tom MacMillan, pragnęłyby, aby osiągnięto sytuację, w której rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne będą mogli nabywać więcej różnych odmian materiału siewnego w celu sprawdzenia, które z tych odmian najlepiej sprawdzają się w ich gospodarstwach. Oznaczałoby to odejście od obecnej sytuacji, w której przedsiębiorstwa produkujące materiał siewny badają nowe odmiany w celu ich sprzedaży rolnikom, nie biorąc pod uwagę lokalnych warunków. Stosując metodę prób i błędów na terenie własnego gospodarstwa, rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne staliby się innowatorami w tym obszarze, co umożliwiłoby im ustalenie najwydajniejszych mieszanek materiału siewnego i uzyskiwanie większych plonów. Ponieważ ustalone w ten sposób odmiany materiału siewnego będą lepiej nadawać się do stosowania w lokalnych warunkach, rolnicy skorzystają również na większej odporności upraw.

Cristina Micheloni twierdzi, że taka innowacja mogłaby ostatecznie przekonać przedsiębiorstwa produkujące materiał siewny do zmiany modelu biznesowego, jeżeli zwiększy się popyt na rynku na bardziej dostosowane do lokalnych warunków odmiany i mieszanek odmian. „Jeżeli przedsiębiorstwa są gotowe zareagować, myślę, że takie rozwiązanie może przynieść im świetną przyszłość”. Cristina Micheloni zauważa również, że przedsiębiorstwa produkujące materiał siewny „również mogą wchodzić w skład grup operacyjnych”.

Niektóre inicjatywy tego rodzaju już są realizowane. Przykładowo celem projektu

SOLIBAM (strategie na rzecz ekologicznego i niskonakładowego połączenia hodowli i gospodarowania⁵⁶), należącego do 7. programu ramowego na rzecz badań i innowacji, jest prowadzenie prac nad różnorodnością upraw jako podstawą bardziej wydajnego rolnictwa ekologicznego. W oświadczeniu dotyczącym celów projektu odnotowuje się, że „rozwój różnorodności na wszystkich poziomach jest najlepszą strategią na rzecz poprawy wydajności, dostosowania upraw do zmiennych warunków środowiskowych, a także zwiększenia plonów i stabilności plonów w ekologicznych i niskonakładowych systemach”.

Cristina Micheloni, AIAB

Projekt SOLIBAM, realizowany do sierpnia 2014 r., ma duży budżet – całkowity koszt tej inwestycji to 7,8 mln euro, z czego 5,9 mln euro pochodzi ze środków UE, i szerokie grono 23 partnerów, w tym przedsiębiorstw produkujących materiał siewny, takich jak Saatucht Donau (Austria) i Gautier Semences (Francja). Tego rodzaju projekty mogłyby również otrzymać środki finansowe z programu badawczego „Horyzont 2020”, którego celem jest m.in. rozwiązywanie różnych wyzwań społecznych. Wykonawcy projektów dotyczących produkcji ekologicznej mogą skorzystać z możliwości oferowanych w ramach dwóch powiązanych celów: 1) bezpieczeństwo żywnościowe, zrównoważone rolnictwo, badania morskie oraz biogospodarka, 2) działania w dziedzinie klimatu, efektywna gospodarka zasobami i surowcami.

Żywnienie zwierząt

Kolejnym poważnym wyzwaniem w zakresie innowacji w dziedzinie rolnictwa ekologicznego jest znalezienie wystarczających źródeł białka na potrzeby żywienia zwierząt. Trudności pod względem dostępności paszy ekologicznej, której wymaga ekologiczny chów zwierząt gospodarskich, wiążą się również z leżącą u podstaw rolnictwa ekologicznego kwestią odmian roślin uprawnych. Cristina Micheloni wyjaśnia, że „dobór odpowiedniego materiału siewnego ma kluczowe

55 Grupa dyskusyjna ds. rolnictwa ekologicznego europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa (optymalizacja plonów roślin uprawnych): http://ec.europa.eu/agriculture/eip/focus-groups/organic-farming/index_en.htm.

56 SOLIBAM: <http://www.solibam.eu>.

znaczenie dla – przynajmniej częściowego – rozwiązania pozostałych problemów”, z którymi zmagają się rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne.

Ekologiczne żywienie zwierząt to zagadnienie, nad którym mogłyby pracować grupy operacyjne europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa. Grupy operacyjne mogłyby w tej dziedzinie skorzystać z kreatywnych rozwiązań, które już są testowane. Tom MacMillan z Soil Association twierdzi, że przystępne cenowo białko na potrzeby żywienia zwierząt „cały czas stanowi priorytet”. Obecnie bada się innowacyjny pomysł w odniesieniu do hodowli drobiu, polegający na stosowaniu określonych roślin uprawnych do przyciągania owadów, które następnie mogą być zjadane przez zwierzęta gospodarskie, dzięki czemu zwiększa się ich spożycie białka⁵⁷.

Sprawa paszy wiąże się również z kwestią źródła paszy i wykorzystania organizmów zmodyfikowanych genetycznie (GMO). Według Danube Soya

Association⁵⁸, z siedzibą w Wiedniu, chociaż Austria jest trzecim co do wielkości producentem soi w UE, to jedynie 13% soi stosowanej w Austrii jako pasza jest uprawiane w tym kraju. Większość soi przywozi się z Argentyny, Brazylii i ze Stanów Zjednoczonych; z tego 74% stanowi soja modyfikowana genetycznie, co oznacza ogromne ograniczenie dla rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne, wobec których obowiązuje zakaz stosowania GMO.

Do członków Danube Soya Association należą przedsiębiorstwa produkujące paszę i żywność, organizacje rolnicze i detaliści branży spożywczej. Celem Danube Soya Association jest promowanie austriackiej samowystarczalności pod względem produkcji soi, co zagwarantowałoby dostęp do paszy pozbawionej GMO. Stowarzyszenie stworzyło oznakowanie Danube Soya, które potwierdza, że dany produkt pochodzi z produkcji lokalnej i nie zawiera GMO. Stowarzyszenie zwraca uwagę, że Europa jest zależna od przywozu soi, a co więcej, taki przywóz nie jest efektywny pod względem wykorzystania zasobów. Z obliczeń

stowarzyszenia wynika, że gdyby austriacka trzoda chlewna była żywiona paszą na bazie lokalnej soi, to emisje dwutlenku węgla pochodzące z austriackiego przemysłu produkcji wieprzowiny zmniejszyłyby się o połowę. Szacunki te dają do myślenia w kontekście celów strategii „Europa 2020”.

Jak wynika z takich inicjatyw jak kampania na rzecz soi stowarzyszenia Danube i z istniejących projektów i sieci badawczych, sektor ekologiczny to wysoce specjalistyczny system rolniczy, który prosperuje dzięki szczególnej edukacji, wiedzy i technologii. Poczynione do tej pory postępy bez wątpienia będą stanowić solidną podstawę dalszych innowacji w zakresie rolnictwa ekologicznego wraz z rozpoczęciem prac przez grupy operacyjne europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa. Na początek grupy zachęcają rolników do formułowania swoich potrzeb w zakresie badań, które następnie zostaną włączone do programu badań UE za pośrednictwem europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa.

Wykorzystanie przemysłowych produktów ubocznych w celu zwiększenia zawartości materii organicznej w glebie

Grunty orne często ulegają wyeksploatowaniu wskutek stosowania monokultur rolnych (pojedynczych upraw) i nawozów sztucznych. Wraz z obniżeniem zawartości materii organicznej w glebie zazwyczaj zwiększa się częstość występowania strat w plonach oraz zwiększają się emisje.

Cztery lata temu Juuso Joona, rolnik i agronom z Joutseno w Finlandii, którego gospodarstwo Tyynelä znajduje się w samym sercu terenów eksploatowanych przez przemysł leśny, ustalił, że powodem, osiągnięcia przez niego niskich plonów, jest niska koncentracja materii organicznej w glebie. Zdając sobie sprawę z potencjału włókien poprawiających jakość gleby pod względem zwiększenia plonów – takie włókna stosuje się w Finlandii od dziesięcioleci – Juuso Joona znalazł sposób, aby swój problem zamienić w szansę: jego pomysł polegał na zastosowaniu włókien drzewnych w celu przeciwdziałania niskiemu poziomowi zawartości materii organicznej w glebie.

Wykorzystując włókna poprawiające jakość gleby, które znajdują się w osadzie ściekowym z papierni, można znacznie szybciej zwiększyć zawartość materii organicznej w glebie niż za pomocą przemienności upraw (nawóz zielony) lub za pomocą obornika. Produkty uboczne z przemysłu leśnego zawierają dużą ilość materii organicznej ulegającej powolnemu rozkładowi. Korzystny wpływ tego innowacyjnego produktu na glebę polega między innymi na dodatkowej zdolności do zatrzymania wody i składników pokarmowych oraz na zwiększonej aktywności

© Juuso Joona

mikrobiologicznej. Włókna poprawiające jakość gleby są różne w zależności od procesów przemysłowych i zastosowanych rodzajów drewna. Nadal trwają badania dotyczące optymalnego wykorzystania takich włókien. Obecnie przedsiębiorstwo Juuso Joona przynosi korzyści lokalnej branży leśnej, wykorzystując jej produkty uboczne, a także lokalnej społeczności rolniczej – wytwarzając racjonalne z ekologicznego punktu widzenia produkty o dużej wartości dodanej.

Więcej informacji:

www.tyynelanmaanparannus.fi

juuso.joona@tyynelantila.fi

57 Zob. sprawozdanie dotyczące programu „Duchy Originals Future Farming”, inicjatywy, która koncentruje się na niskonakładowych i oszczędnych rozwiązaniach zmierzających do wzrostu wydajności: <https://www.soilassociation.org/LinkClick.aspx?fileticket=4HY9wr9M39g%3d&tabid>.

58 Danube Soya Association: <http://www.donausoja.org>.

Europejski sektor ekologiczny: naturalny obszar włączenia społecznego

W miarę rozwoju produkcji ekologicznej w Europie sektor ten w coraz większym stopniu skupia się na konkurencyjności i zrównoważonym charakterze. Kolejną istotną cechą rolnictwa ekologicznego jest to, że w naturalny sposób sprzyja ono włączeniu społecznemu. Wsparcie i wzmocnienie tego aspektu ma zostać zapewnione dzięki odnowionej kombinacji polityki fiskalnej i pieniężnej Unii Europejskiej. Włączenie społeczne uczyniono także jednym z sześciu priorytetów w zakresie rozwoju obszarów wiejskich na okres programowania 2014–2020.

Rolnictwo ekologiczne w Europie odnosi rzeczywiste sukcesy. Coraz więcej obywateli ceni wysoko umieszczane na produktach logo produkcji ekologicznej UE w kształcie liścia oraz podstawowe wartości związane z tego rodzaju rolnictwem efektywnie użytkującym zasoby – ochrona zasobów środowiskowych i różnorodności biologicznej, lokalna i zdrowa żywność, zwracanie większej uwagi na dobrostan zwierząt. Potwierdzeniem szerokiego zainteresowania rolnictwem ekologicznym były wyniki niedawnych konsultacji społecznych na temat przeglądu ram polityki UE dotyczących sektora produkcji

ekologicznej. Konsultacje odbyły się w okresie od stycznia do kwietnia 2013 r. Wpłynęło 45 tys. odpowiedzi, 96% – od zwykłych obywateli⁵⁹.

Opinia publiczna często nie jest świadoma, że sektor ekologiczny przynosi także korzyści o charakterze społecznym, choć są one mniej widoczne. Sektor ten ma możliwość stać się istotnym czynnikiem zwiększającym vitalność obszarów wiejskich. Zachęcając nowe pokolenie do włączania się w przemysł rolniczy, promując nową rolę kobiet pracujących w rolnictwie lub dając szansę lokalnej społeczności w niekorzystnej sytuacji, w ramach

rolnictwa ekologicznego wspiera się realizację nadrzędnego priorytetu polityki rozwoju obszarów wiejskich w okresie programowania 2014–2020, tj. włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Zachęcanie następnego pokolenia

W wielu regionach UE, szczególnie tych najbardziej oddalonych, poważnym i niepokojącym problemem jest opuszczanie obszarów wiejskich przez młodzież⁶⁰. Dzięki rosnącemu zainteresowaniu

59 http://ec.europa.eu/agriculture/organic/organic-farming/news/2013/20131218_en.htm
60 „Przegląd Obszarów Wiejskich UE” nr 6 „Zatrudnienie i włączenie społeczne”:
http://enrd.ec.europa.eu/publications-and-media/eu-rural-review/pl/page-03_pl.cfm

© Unia Europejska, 1995–2013

metodami rolnictwa ekologicznego nowe pokolenie przedsiębiorców, którzy szanują wartości nieodłącznie wiążące się z gospodarowaniem wiejskimi dobrami i zasobami, stwarza jednak nowe możliwości zatrudnienia i zarobku, wnosząc nowe życie do gospodarki wiejskiej⁶¹.

W rolnictwie ekologicznym odsetek zarządców rolnych w wieku poniżej 55. roku życia jest znacznie wyższy niż w rolnictwie konwencjonalnym: młodzi rolnicy stanowią około 61% wszystkich rolników ekologicznych, w porównaniu z 44% w rolnictwie konwencjonalnym⁶².

W przypadku rolnictwa ekologicznego istnieje również większe prawdopodobieństwo zachęcenia większej liczby osób do pozostania na obszarach wiejskich. Ze szczegółowego porównania gospodarstw ekologicznych i konwencjonalnych w tym samym sektorze i o podobnej wielkości, dokonano w ramach sieci danych rachunkowych gospodarstw

rolnych (FADN) wynika, że rolnictwo ekologiczne wymaga większych nakładów pracy w odniesieniu do określonych rodzajów produkcji ze względu na ograniczenia dotyczące środków produkcji stosowanych w ramach większości praktyk rolniczych⁶³.

Z innych istotnych danych wynika, że faktycznie w latach 2003–2010 tendencja w sektorze w znaczny sposób odbiegała od tendencji w rolnictwie konwencjonalnym: w rolnictwie konwencjonalnym odnotowuje się spadek zarówno pod względem liczby gospodarstw, jak i jednostek pracy, natomiast w sektorze ekologicznym odnotowuje się stały wzrost, chociaż gospodarstwa i podmioty ekologiczne nadal stanowią niewielki odsetek wszystkich gospodarstw i podmiotów w UE⁶⁴.

Przecierając nowe szlaki, sektor ekologiczny stał się wysoce specjalistycznym systemem rolniczym. Młodzi przedsiębiorcy

często są lepiej wykwalifikowani niż starsi rolnicy i korzystają ze szczególnej edukacji, wiedzy i technologii.

Jeśli wziąć pod uwagę, że rolnictwo ekologiczne często pełni rolę katalizatora w odniesieniu do rozwoju działań, które wnoszą wartość dodaną do surowców u źródła, do rozwoju krótkich łańcuchów dostaw lub do poprawy marki, wprowadzania do obrotu i rozwój nowych produktów, można wyobrazić sobie, jak podejście ekologiczne może przyczynić się do rozwiązania ogólnych problemów gospodarczych w sektorze rolnictwa. Świetne przykłady ilustrujące taką sytuację można znaleźć w „Przeglądzie Obszarów Wiejskich UE” nr 6 dotyczącym zatrudnienia i włączenia społecznego⁶⁵ i w bazie danych projektów PROW ENRD⁶⁶.

61 An analysis of the EU organic sector, Komisja Europejska, DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, czerwiec 2010:

http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/more-reports/pdf/organic_2010_en.pdf.

62 Facts and figures on organic agriculture in the European Union, Komisja Europejska, DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, październik 2013:

http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/more-reports/pdf/organic-2013_en.pdf.

63 Ibidem, s. 22.

64 Ibidem, s. 17–19.

65 Zob. przykład z Polski, s. 19, Włoch, s. 27 i Rumunii, s. 56: http://enrd.ec.europa.eu/publications-and-media/eu-rural-review/pl/page-03_pl.cfm.

66 http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rdp_view/en/view_projects_en.cfm

Nowe pokolenie w rolnictwie ekologicznym w Grecji

Christos Panagiotidis, zamieszkały w okolicy Salonik w Grecji, zaczął pracować w rolnictwie w wieku 15 lat. Dzięki wsparciu ze strony rodziny ukończył studia rolnicze i w całości przejął gospodarstwo od swojego ojca w 2008 r.

W tym czasie rodzinne przedsiębiorstwo prowadziło działalność ranczerską. W 2010 r. Christos Panagiotidis otrzymał finansowanie z EFRROW w ramach działania 112 (ułatwianie startu młodym rolnikom) w wysokości 17 500 euro.

© Christos Panagiotidis

Obecnie w gospodarstwie prowadzony jest chów rodzimych ras świń i bawołów domowych z wykorzystaniem zielonki uzyskanej w gospodarstwie metodami ekologicznymi. Ponadto do gospodarstwa należy stado owiec i kóz mlecznych, także żywionych wyłącznie roślinami z upraw ekologicznych. Wysokiej jakości ekologiczne produkty mleczarskie (w tym ser mizithra i jogurt) są sprzedawane bezpośrednio na rynek, bez żadnych pośredników, i zdobywają nagrody za wspaniały smak i wysoką jakość.

W maju 2013 r. gospodarstwo otrzymało środki finansowe w ramach działania 121 (z tytułu modernizacji gospodarstw rolnych) w wysokości 183 150 euro. Obecnie gospodarstwo ekologiczne oferuje również wiele dodatkowych funkcji, w tym możliwości prowadzenia szkoleń i seminariów, co przynosi korzyści także społeczności lokalnej.

Christos Panagiotidis został zwycięzcą konkursu na najlepszego młodego rolnika zorganizowanego przez krajowy związek młodych rolników w grudniu 2013 r. oraz został reprezentantem Grecji w konkursie „Best Young Farmer of Europe 2014”⁶⁷.

© Christos Panagiotidis

Ukierunkowanie na potencjał małych gospodarstw

Zdecydowana większość gospodarstw rolnych w UE jest bardzo mała: w 69% wszystkich gospodarstw wykorzystywana powierzchnia użytków rolnych wynosi mniej niż 5 ha, a na jedno gospodarstwo przypada średnio mniej niż jeden pełny etat⁶⁸. Istotną kwestią, którą należy rozważyć, jest odsetek małych gospodarstw należących do sektora ekologicznego. Odsetek ten jest niższy niż w przypadku gospodarstw konwencjonalnych. Przykładowo w UE około 48% wszystkich gospodarstw ma powierzchnię poniżej 2 ha, przy czym do tej kategorii należy jedynie 6,2% gospodarstw ekologicznych⁶⁹.

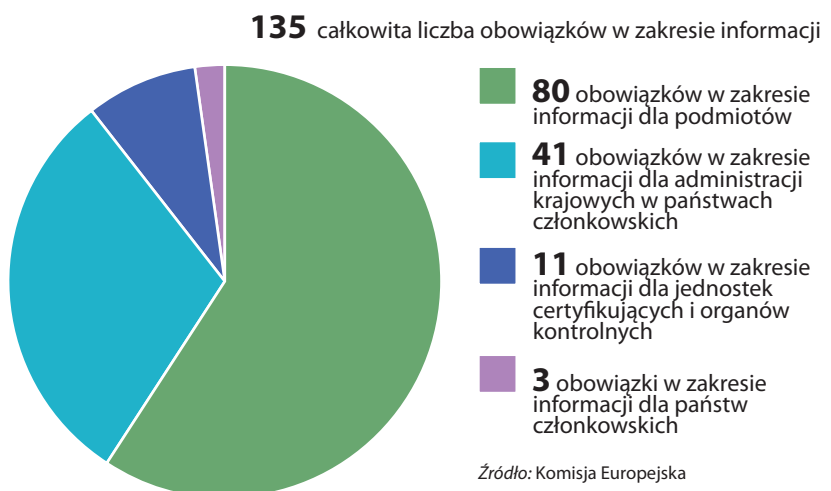
Zasadniczo można podać dwa powody takiego stanu rzeczy. Z jednej strony, wiele gospodarstw ekologicznych, takich jak gospodarstwa hodowlane, musi mieć większą powierzchnię, aby spełnić szczególne wymagania dotyczące rolnictwa ekologicznego, takie jak maksymalna liczba zwierząt na hektar. Z drugiej strony, obowiązkowe wymagania w zakresie

informacji i związane z nimi koszty bywają dość wysokie dla podmiotów działających w sektorze ekologicznym.

Na rysunku 3 przedstawiono zestawienie 135 obowiązków w zakresie informacji nałożonych przepisami UE dotyczącymi rolnictwa ekologicznego na administracje krajowe, podmioty działające w sektorze

ekologicznym i jednostki certyfikujące, mogących potencjalnie wiązać się z kosztami administracyjnymi. Spośród tych obowiązków 80 dotyczy podmiotów. W związku z powyższym ograniczenie przeszkód w dostępie drobnych producentów rolnych do sektora produkcji ekologicznej stanowi wyraźny priorytet polityki na szczeblu europejskim.

Rys. 3: Liczba administracyjnych obowiązków w zakresie informacji

Źródło: Komisja Europejska

67 Zob.: <http://eu.greekreporter.com/2014/01/28/greek-from-thessaloniki-candidate-for-european-farmer-of-the-year/>.

68 Badanie struktury gospodarstw rolnych 2010 przeprowadzone przez Eurostat oraz Agricultural Economics Brief nr 9 „Structure and dynamics of EU farms: changes, trends and policy relevance”.

69 Facts and figures on organic agriculture in the European Union, Komisja Europejska, DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, październik 2013: http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/more-reports/pdf/organic-2013_en.pdf.

Komisja Europejska zamierza umożliwić certyfikację europejskich producentów ekologicznych według systemu certyfikacji grupowej. Takie podejście opierałoby się na systemie kontroli wewnętrznej i systemie wyrywkowych zewnętrznych kontroli indywidualnych członków grupy, przypominającym system stosowany w odniesieniu do drobnych producentów rolnych w krajach rozwijających się.

Andrea Ferrante, członek Europejskiego Stowarzyszenia Koordynującego Via Campesina⁷⁰, z zadowoleniem przyjmuje tę nową możliwość certyfikacji zaproponowaną w nowym rozporządzeniu UE w sprawie rolnictwa ekologicznego⁷¹, podkreślając, że „średnie koszty uzyskania certyfikacji mogłyby spaść o 70–80%, a rolników bardzo zachęciłoby to do wymiany i przekazywania swojej lokalnej wiedzy i doświadczenia, aby osiągnąć wspólny cel, jakim jest jakość. Ponadto ułatwiłoby to osiągnięcie innych korzyści

skali, zwłaszcza w państwach o bardzo rozdrobnionej strukturze własności gruntów”.

Opinię tę powszechnie potwierdzano w konsultacjach społecznych przeprowadzonych przez Komisję Europejską. 70% respondentów opowiedziało się za pomysłem dopuszczenia certyfikacji grupowej dla producentów ekologicznych w UE.

Promowanie większej równowagi płci

W porównaniu z rolnictwem konwencjonalnym kwestia równowagi płci w rolnictwie ekologicznym do tej pory w zasadzie nie została zbadana. Wyniki niewielkiej liczby badań przeprowadzonych na ten temat⁷² potwierdzają jednak hipotezę, że rolnictwo ekologiczne ma potencjał do odwrócenia tradycyjnej równowagi płci w rolnictwie, zarówno dzięki tworzeniu

warunków pracy, w których kobiety mogą bez trudu uczestniczyć w produkcji rolnej i w zarządzaniu gospodarstwem, jak i dzięki promowaniu nowych sposobów myślenia, w większym stopniu odpowiadających idei równości płci.

Z większości ostatnich danych wynika, że w 2010 r. nie odnotowano żadnej znacznej różnicy między gospodarstwami ekologicznymi i nieekologicznymi pod względem odsetka mężczyzn i kobiet zajmujących się zarządzaniem gospodarstwem w UE⁷³. Z tych samych źródeł danych wynika jednak również, że kobiety pracujące w rolnictwie ekologicznym zazwyczaj korzystały z większej liczby szkoleń zawodowych niż kobiety pracujące w gospodarstwach konwencjonalnych, co pośrednio świadczy o tym, że z podejściem ekologicznym wiąże się kształcenie rolnicze, a sektor wymaga różnorodnych umiejętności i szczególnej wiedzy.

Uznanie kobiet pracujących w rolnictwie wprowadzających innowacyjne rozwiązania

Kobiety zarządzające gospodarstwami ekologicznymi zostały wyróżnione przez Komitet Rolniczych Organizacji Zawodowych, który wybrał i nagrodził inspirujące przykłady innowacyjnych praktyk z całej Europy w 2011 r.⁷⁴.

Są to: Ann Moore, Irlandka, która przyczyniła się do wprowadzenia na swoim obszarze systemu dojenia raz dziennie; Ann-Britt Edberg, Finka prowadząca gospodarstwo, które zajmuje się produkcją i suszeniem zbóż ekologicznych; Samanta Rovera, Włoszka pracująca w Piemontcie, stosująca rolnictwo biodynamiczne oraz Dolores Diaz Gomez, Hiszpanka z regionu Murcja, prowadząca produkcję ekologiczną migdałów i winogron.

(COPA, Nagroda za innowacyjność dla kobiet pracujących w rolnictwie, 2011)

© Unia Europejska, 1995–2013

70 Europejskie Stowarzyszenie Via Campesina zrzesza organizacje rolników i pracowników rolnych z Danii, Grecji, Hiszpanii, Holandii, ze Szwajcarii, z Turcji i Włoch. <http://www.eurovia.org/>.

71 http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/policy-development/index_en.htm

72 Organic Farming, Gender, and the Labor Process, By Hall & Mogyorody, 2007: http://www.redorbit.com/news/science/975520/organic_farming_gender_and_the_labor_process/.

73 Facts and figures on organic agriculture in the European Union, Komisja Europejska, DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, październik 2013: http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/more-reports/pdf/organic-2013_en.pdf.

74 COPA, Nagroda za innowacyjność dla kobiet pracujących w rolnictwie, 2011: http://www.copa-cogeca.be/img/user/file/Prixfemin/prix_2011_2009_E.pdf.

Włączenie społeczne w kontekście wiejskim

Rolnictwo społeczne może przynosić korzyści osobom w niekorzystnej sytuacji w każdym wieku. Rolnictwo społeczne lub zielone usługi stanowią stosunkowo nowy rodzaj dywersyfikacji w gospodarstwie, dzięki czemu rolnicy mogą poszerzyć zakres swojej działalności oraz postrzeganie ich roli w społeczeństwie.

Chociaż nie dokonano szczegółowej analizy tego rodzaju rolnictwa w UE, to jednak dzięki połączeniu funkcji rolniczej i społecznej rolnicy wyraźnie zyskują nowe źródła dochodu. Przykładowo we Włoszech istnieje ponad tysiąc tego rodzaju gospodarstw⁷⁵ świadczących szeroki zakres usług: od terapii z udziałem zwierząt po szkolenia zawodowe, od zajęć rekreacyjnych po usługi społeczne dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych oraz od agroturystyki po kursy z zakresu kultury. W większości tego rodzaju gospodarstw przyjęto metody rolnictwa ekologicznego, ponieważ idealnie odpowiadają one oczekiwaniom osób odwiedzających takie gospodarstwa i korzystających z ich usług.

„Wartością dodaną rolnictwa społecznego jest możliwość włączenia osób w żywe środowisko, w którym docenia się i rozwija ich indywidualne zdolności” – twierdzi prof. Francesco Di Iacovo z Uniwersytetu w Pizie i kierownik projektu SOFAR – Usługi społeczne w gospodarstwach wielofunkcyjnych, prowadzonego od maja 2006 r. do maja 2009 r.⁷⁶

Interesujące kierunki rozwoju gospodarstw społecznych opartych na metodach ekologicznych można obserwować we Włoszech. W niektórych południowych regionach (np. na Sycylii i w Apulii) zakładanie takich gospodarstw stanowiło preferowany wariant użytkowania posiadłości przejętych po mafijnych bossach: prawdopodobnie najbardziej znanym przykładem takiego

podejścia jest konsorcjum Libera Terra (Wolna Ziemia). Na wielu innych obszarach Włoch rolnictwo ekologiczne wykorzystuje się do celów resocjalizacji osób, które przebywały w więzieniu, co również przyniosło pozytywne i korzystne skutki społeczne.

Kolejnym przykładem z Włoch jest gospodarstwo Baugiano niedaleko Quarraty w Toskanii, które w 2009 r. zostało nagrodzone⁷⁷ przez krajową organizację rolników za wybitne osiągnięcia w dziedzinie innowacji. To w pełni wielofunkcyjne i społeczne gospodarstwo przeszło na rolnictwo ekologiczne w 2007 r., jednocześnie stając się również przedsiębiorstwem agroturystycznym i gospodarstwem edukacyjnym. Wyjątkowość tego gospodarstwa polega na sposobie, w jaki potrafi wzbudzić zainteresowanie wśród dzieci i młodzieży (w wieku 8–16 lat): każdego miesiąca należąca do gospodarstwa Mleczarnia na rzecz Młodzieży dostarcza do pobliskich szkół świeży jogurt, a w weekendy produkty mleczarskie z gospodarstwa są oferowane na sprzedaż lokalnym mieszkańcom i turystom.

Plany dotyczące przyszłości rolnictwa ekologicznego

Według Międzynarodowej Federacji Rolnictwa Ekologicznego – europejskiej organizacji patronackiej na rzecz rolnictwa ekologicznego – do 2020 r. sektor ma potencjał do podwojenia użytkowanych gruntów, liczby podmiotów i udziału w rynku. Wyższy poziom zatrudnienia i generowania dochodu, które sektor jest w stanie zapewnić, może wywołać efekt domina, jeśli chodzi o włączenie społeczne na wsi, tworząc zamożniejsze społeczeństwo mające dostęp do lepszej infrastruktury wiejskiej i zapewniając obywatelom lepszą jakość życia⁷⁸.

W ramach rolnictwa ekologicznego stwarza się możliwości dywersyfikacji rynku, tworzy się nowe atrakcyjne miejsca pracy

dla młodzieży, szersze korzyści społeczne i lepszą jakość życia osób mieszkających na wsi i osób odwiedzających tereny wiejskie. W przeciwieństwie do wielu innych sektorów rolniczych rosnący popyt na produkty ekologiczne przewyższył podaż⁷⁹.

Zapewnianie kształcenia i szkolenia zawodowego często wiąże się z rozwojem rolnictwa ekologicznego. Nie wolno zapominać o wartości kształcenia w tym obszarze, ponieważ wyższy poziom wykształcenia często wiąże się z wyższym wskaźnikiem zatrudnienia.

Na poziomie europejskim znaczenie sektora ekologicznego w powiązaniu z polityką rolną podkreślono w ramach aktualizacji ram polityki w sektorze ekologicznym i w ramach ostatniej reformy WPR. Ponadto plan działania Komisji Europejskiej dotyczący produkcji ekologicznej⁸⁰ stanowi wyraźne wzmocnienie sektora w wielu obszarach.

Dla łańcuchów dostaw metody ekologiczne wiążą się z niskim ryzykiem i są wydajne pod względem wykorzystania zasobów, a dodatkową korzyścią z nimi związaną jest zapewnianie wysokiej jakości dóbr publicznych. W okresie programowania 2014–2020 wzrosnie status rolnictwa ekologicznego – w ramach nowej WPR sektor automatycznie kwalifikuje się do płatności z tytułu zazieleniania, nadano mu status działania priorytetowego w zakresie różnych działań rynkowych, podlega on ponadto szczególnemu działaniu w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Rozwój rynku produktów ekologicznych powinien zachęcać coraz większą liczbą rolników do przechodzenia na rolnictwo ekologiczne. Przed sektorem ekologicznym rysuje się świetlana przyszłość. Sektor ten, mądrze wspierany w ramach WPR i przez państwa członkowskie, może stać się istotnym czynnikiem pobudzającym długoterminowy rozwój obszarów wiejskich sprzyjający włączeniu społecznemu.

75 Croce B., Angiolini S., La Terra che vogliamo-II futuro delle Campagne Italiane, Edizioni Ambiente, Milano, 2013.

76 Supporting policies for Social Farming in Europe: http://ec.europa.eu/research/agriculture/pdf/sofar_book.pdf.

77 <http://www.coldiretti.it/News/Pagine/939-12-Dicembre-2012.aspx>

78 Zob. „Przegląd Obszarów Wiejskich UE” nr 6, „Zatrudnienie i włączenie społeczne”:

http://enrd.ec.europa.eu/publications-and-media/eu-rural-review/pl/page-03_pl.cfm.

79 Wkład IFOAM dotyczący dokumentu konsultacyjnego na temat europejskiego planu działań na rzecz żywności ekologicznej i rolnictwa ekologicznego, przedstawionego na posiedzeniu grupy doradczej ds. rolnictwa ekologicznego w dniu 21 listopada 2013 r. oraz analiza Komisji Europejskiej dotycząca sektora ekologicznego UE, czerwiec 2010: http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/more-reports/pdf/organic_2010_en.pdf.

80 Plan działania na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/european-action-plan/index_en.htm.

Środowiskowa wartość dodana sektora ekologicznego

Coraz częściej docenia się systemy rolnictwa ekologicznego za ich praktyki środowiskowe przyczyniające się do zachowania różnorodności biologicznej, ochrony zasobów naturalnych i mądrego wykorzystania energii, przy jednoczesnym poszanowaniu dobrostanu zwierząt. Wartość sektora dla środowiska prawdopodobnie będzie coraz wyżej oceniana w związku z europejskimi i krajowymi projektami badawczymi, w ramach których przedstawionych zostanie więcej informacji na temat usług w zakresie środowiska świadczonych przez ten sektor.

Presja środowiskowa nadal unie-możliwia państwom członkowskim UE osiągnięcie celów strategicznych w zakresie trwałego wzrostu gospodarczego i zrównoważonego rozwoju. Przykładowo utrata różnorodności biologicznej jest wciąż aktualnym problemem, ponieważ szacuje się, iż w UE tylko 17% siedlisk oraz 11% ekosystemów utrzymanych jest we właściwym stanie ochrony⁸¹. Ponadto w niektórych jednolitych częściach wód nadal występują nadwyżki składników pokarmowych (mimo pozytywnych zmian w innych częściach wód), a w przypadku 45% gleb w UE odnotowano problemy związane z jakością. Wymagają one wciąż rozwiązania, a rolnictwo ekologiczne może stanowić jeden z elementów tego rozwiązania dzięki pozytywnemu wkładowi w ochronę środowiska.

„Ekologiczne metody zarządzania stwarzają ogromne możliwości przeciwdziałania degradacji gleby, ponieważ gleby zarządzane ekologicznie są bardziej odporne na ograniczenie zasobów wody i utratę składników pokarmowych”.

Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa⁸²

Rolnictwo ekologiczne może przynosić wiele korzyści dla środowiska i te zależności są już obecnie dobrze zbadane. Popyt wśród konsumentów na produkty ekologiczne to główna siła napędowa rozwoju sektora, a – jak zauważa Dacian Cioloș, komisarz UE ds. rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich – „obywatele wspierają rolnictwo ekologiczne w celu ochrony środowiska”. Potwierdzeniem tego oświadczenia są dane UE, z których wynika, że główną przyczyną, dla której konsumenci wolą nabywać produkty ekologiczne, jest ich chęć ochrony środowiska⁸³.

Ekologiczne usługi w zakresie ochrony środowiska

Zaangażowanie rolnictwa ekologicznego w ochronę środowiska odzwierciedla zdolność systemów produkcji ekologicznej do zapewniania szerokiego zakresu usług w zakresie ochrony środowiska naturalnego. Jakość gleby, wody i powietrza, a także korzyści płynące z różnorodności biologicznej i ochrony krajobrazowej uznaje się i promuje w głównych unijnych strategiach wysokiego szczebla. Należą do nich: siódmy

81 Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Nasze ubezpieczenie na życie i nasz kapitał naturalny – unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r.” COM(2011) 244 final.

82 <http://www.fao.org/docrep/005/y4137e/y4137e02b.htm>

83 Rys. 9: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/documents/eu-policy/of-public-consultation-final-report_en.pdf.

unijny program działań w zakresie środowiska, strategia ochrony różnorodności biologicznej do 2020 r., komunikat na temat zielonej infrastruktury, strategia tematyczna w dziedzinie ochrony gleby, a także przepisy z zakresu środowiska, takie jak dyrektywa ptasia i dyrektywa siedliskowa, dyrektywa azotanowa, ramowa dyrektywa wodna i dyrektywa dotycząca krajowych pułapów emisji.

Strategiczne wsparcie UE przyczyniło się do poprawy świadczenia usług w zakresie ochrony środowiska z zastosowaniem metod ekologicznych. W kolejnych sekcjach przedstawiono podsumowanie niektórych tego rodzaju istotnych usług.

Gleba

Mówiąc o glebie, używa się czasem określenia „fabryka życia” ze względu na pełnione przez nią podstawowe funkcje ekologiczne⁸⁵. Kluczowym elementem systemów produkcji ekologicznej są praktyki w zakresie zrównoważonego zarządzania glebą. W celu osiągnięcia wysokich poziomów produktywności gleby europejscy rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne powszechnie stosują takie techniki, jak płodozmian,

„Wierzmy, że rolnictwo ekologiczne stanowi prawdziwą alternatywę dla rolnictwa intensywnego. Rolnictwo ekologiczne ogranicza wyjałowienie gleby i przyczynia się do zwiększenia różnorodności biologicznej. Nasze zdrowe podejście do zarządzania i zaangażowanie w stosowanie odpowiednich produktów służy otaczającym nas kwiatom, ziołom, zwierzętom i owadom.”

Guido Barigelli i Raymonde Buyschaert – ekologiczni producenci wina i sadownicy (Marche, Włochy)⁸⁴

rośliny okrywowe i ograniczenie uprawy, a także nawozy organiczne. Wyniki mogą stanowić wkład w osiągnięcie długoterminowego zdrowia flory i fauny glebowej, przeciwdziałanie erozji, promowanie ochrony struktury i formowania się gleby, a jednocześnie przyczynić się do zwiększenia ogólnej zdolności gleby do zatrzymywania i obiegu składników pokarmowych.

Na przykład w Hiszpanii w ramach projektu LIFE⁸⁶ „Uprawy na potrzeby poprawy jakości gleby” fundusze UE przeznacza się na przekształcenie 400 ha półpustynnych gruntów w czterech różnych regionach Hiszpanii (Kastylija-La Mancha, Kastylija i León, Aragonia i Katalonia) w produktywne użytki rolne. W projekcie wyraźnie

stawia się na techniki ekologiczne, co ma umożliwić 20-procentowe podniesienie zawartości materiału organicznego w warstwie uprawnej oraz zwiększenie plonów dzięki zastosowaniu metod rolnictwa ekologicznego.

Woda

W ramach rolnictwa ekologicznego nacisk kładzie się na stosowanie bardziej naturalnych metod produkcji, na recykling, odejście od sztucznych agrochemikaliów oraz na ograniczenie dopuszczalnej ilości azotu organicznego, przyczyniając się w ten sposób do ograniczenia potencjalnych przyczyn zanieczyszczenia wody. Mądre wykorzystanie wody stanowi kolejną zasadę przewodnią systemów

© Tim Hudson

84 http://awsassets.panda.org/downloads/web_voices_farm.pdf

85 http://ec.europa.eu/environment/soil/factory_life.htm

86 <http://traditional-crops.com>

produkcji ekologicznej. Z tych względów często zachęca się do przyjmowania terytorialnych podejść do rolnictwa ekologicznego na obszarach o zdegradowanej jakości gleby lub wód powierzchniowych.

Dobrym przykładem jest niemiecka inicjatywa dotycząca ochrony jakości wody pitnej w Monachium, gdzie organy publiczne zachęcają gospodarstwa znajdujące się w dorzeczu rzeki Mangfall do przechodzenia na stosowanie systemów ekologicznych⁸⁷. W ramach programu, funkcjonującego od 1992 r., udziela się pomocy rolnikom w podjęciu zobowiązania do prowadzenia produkcji ekologicznej przez 18 lat. W celu poprawy jakości wody rolnicy objęci programem korzystają z finansowania publicznego w zakresie usług doradczych, uczestnictwa w stowarzyszeniach producentów ekologicznych, rocznej certyfikacji i inwestycji w infrastrukturę.

Jakość powietrza i działania w dziedzinie klimatu

Z systemami ekologicznymi zazwyczaj wiążą się niższe poziomy emisji, co korzystnie wpływa na jakość powietrza

i stanowi wkład w przeciwdziałanie zmianom klimatu. Przykładowo ocena cyklu życia duńskich produktów mleczarskich⁸⁸ wykazała, że w systemach ekologicznych emisje gazów cieplarnianych na jeden kilogram mleka są o około 10% mniejsze niż emisje powiązane z produkcją konwencjonalną. Podobne wyniki uzyskano w uprawach polowych, takich jak zboża i rzepak.

W praktyce metody rolnictwa ekologicznego mogą przyczynić się zarówno do ograniczenia zmieniających się warunków klimatycznych, jak i do przystosowania się do nich. Integralnymi elementami rolnictwa ekologicznego są: pochłanianie dwutlenku węgla, korzystanie z energii ze źródeł odnawialnych oraz zmniejszenie uzależnienia od paliw kopalnych. Prowadzi to do ograniczenia zanieczyszczeń powietrza przyczyniających się do zmiany klimatu.

Różnorodność biologiczna

Z wielu powodów cechy rolnictwa ekologicznego sprzyjają różnorodności biologicznej. Z genetycznego punktu widzenia w systemach ekologicznych

często stosuje się tradycyjne lub przystosowane materiały siewne i rasy o większej odporności na choroby i stres klimatyczny. W ten sposób powstaje zdrowsza pula genetyczna i chroniona jest długoterminowa integralność unijnej różnorodności biologicznej.

Na poziomie gatunku wykazano, że dzięki rolnictwu ekologicznemu różnorodność gatunków zwiększa się średnio o 30% w porównaniu z nieekologicznymi systemami użytkowania gruntów⁸⁹. Na poziomie ekosystemu dostępność naturalnych obszarów na polach upraw ekologicznych w połączeniu ze stosowaniem płodozmianu i brakiem stosowania chemikaliów przyczynia się do dobrego funkcjonowania siedlisk dzikiej przyrody.

Przykładowo w Hiszpanii nadbrzeżne tereny podmokłe w delcie rzeki Ebro stanowią ważne, zróżnicowane biologicznie siedlisko rzadkich ptaków, ryb i płazów. Wyniki naukowych badań monitorujących potwierdzają, że ekologiczne metody produkcji ryżu stosowane na okolicznych obszarach mają pozytywny wpływ na ochronę siedlisk gatunków zagrożonych⁹⁰.

„Dla mnie rolnictwo ekologiczne oznacza wysokiej jakości żywność i unikanie chemikaliów. Taki wybór pociąga za sobą wiele konsekwencji w zakresie zarządzania gospodarstwem. Przykładowo do napowietrzania i przetwarzania obornika stosuję wyłącznie kompost, efektywne mikroorganizmy (EM) i dżdżownice”.

Lidia Ordysińska – ekologiczne gospodarstwo mleczne produkujące mleko kozie (Wotczkowo, Polska)⁹¹

© Tim Hudson

87 <http://www.farmpath.eu/Groundwaterprotection>

88 http://www.icrofs.org/Pages/Publications/synthesis_08.pdf

89 Land-use intensity and the effects of organic farming on biodiversity: a hierarchical meta-analysis (2014): <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1365-2664.12219/abstract>.

90 <http://www.fao.org/docrep/007/y5558e/y5558e05.htm>

91 http://awsassets.panda.org/downloads/web_voices_farm.pdf

Wsparcie usług w zakresie ochrony środowiska

Wsparcie usług w zakresie ochrony środowiska ze strony rolnictwa ekologicznego zwiększa się w całej UE. Jak zauważono powyżej, tendencję tę napędza popyt na produkty ekologiczne wśród konsumentów. Ponadto zmiany dokonujące się w krajowych i unijnych strategiach w dziedzinie rolnictwa również przyczyniają się do rozwoju europejskiego sektora ekologicznego i związanych z nim korzyści dla środowiska.

Przykładowo obecnie w ramach pierwszego filaru wspólnej polityki rolnej (WPR) certyfikowane gospodarstwa ekologiczne automatycznie uznaje się za kwalifikujące się do tzw. płatności bezpośrednich z tytułu zazieleniania. Gospodarstwa ekologiczne mogą również wносить istotny wkład środowiskowy w nowe cele polityki UE w zakresie rozwoju obszarów wiejskich związanych

z „odtworzeniem, ochroną i wzbogacaniem ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem”.

Jest to wspólny priorytet programów rozwoju obszarów wiejskich (PROW) państw członkowskich na lata 2014–2020, dzięki któremu gospodarstwa ekologiczne zyskują szerszy zakres możliwości wsparcia środowiskowego, niż miało to miejsce do tej pory. Wprowadzono nowe, ukierunkowane działania PROW na rzecz gospodarstw ekologicznych, które wnoszą wartość dodaną do innych działań PROW promujących usługi w zakresie środowiska świadczone przez gospodarstwa ekologiczne, takich jak programy płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych.

Ze wsparciem rolnośrodowiskowym wiąże się pozytywny bilans dokonań w rozszerzaniu zakresu korzyści dla środowiska związanych z gospodarstwami ekologicznymi. W ramach systemów rolnośrodowiskowych, ukierunkowanych na trwałą

ochronę krajobrazową, trwałą ochronę zasobów genetycznych i naturalnych, powszechnie wspiera się ekologiczne podejście do gospodarowania użytkami zielonymi, hodowli zwierząt i produkcji owoców.

Inne formy wsparcia rolnictwa ekologicznego

Oprócz wsparcia w ramach WPR na rzecz rolnictwa ekologicznego istnieją inne formy finansowania ze środków UE, promujące świadczenie usług w zakresie ochrony środowiska przez stosowanie metod ekologicznych. Można zatem osiągnąć synergii na rzecz środowiska, tworząc programy, w ramach których przyjmuje się skoordynowane podejście do wykorzystania wsparcia z WPR w połączeniu z innymi europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi. Tego rodzaju synergii można osiągnąć w takich obszarach polityki, jak rybołówstwo, rozwój regionalny i zatrudnienie.

Podejście grupowe pobudza świadczenie usług w zakresie ochrony środowiska⁹²

Ekologiczny producent mleka Jaco de Groot z Kamerik (Holandia) jest typowym beneficjentem programu rolnośrodowiskowego w ramach holenderskiego PROW. Mówiąc o swoich użytkach rolnych, Jaco de Groot zauważa, że „na tym obszarze występuje wiele ptaków łąkowych, a liczne rowy stanowią dobre miejsce dla interesujących roślin i zwierząt. Fundusze rolnośrodowiskowe pozwalają mi użytkować część moich gruntów mniej intensywnie, co jest dobre dla przyrody i dla publicznego wizerunku gospodarstwa. Działania rolnośrodowiskowe są zaprojektowane przez regionalną spółdzielnię rolników, której jestem aktywnym członkiem, a która zajmuje się ochroną użytków rolnych”.

© Jaco de Groot

Holenderskie podejście do wspierania gospodarstw ekologicznych uczestniczących w grupowym działaniu rolnośrodowiskowym ma zostać rozszerzone, ponieważ rząd dostrzega pozytywną synergii na rzecz środowiska, wynikającą z czegoś, co można określić mianem działania grup producentów usług w zakresie ochrony środowiska. Wielu członków regionalnej spółdzielni rolniczej stosuje praktyki ekologiczne, a wszyscy członkowie dzielą się zainteresowaniem współpracą w ramach skoordynowanych grup. Ogólne wyniki dla środowiska są lepsze niż w przypadku nieskoordynowanych działań poszczególnych rolników.

Stosowanie grupowego podejścia ekologicznego stwarza zachęty do zapewnienia, aby działania podejmowane w jednym gospodarstwie współpracowały z pracami wykonywanymi w pozostałych gospodarstwach należących do grupy. Korzyści dla środowiska są szczególnie duże dla gatunków uzależnionych od siedlisk obejmujących więcej niż jedno gospodarstwo. Tego rodzaju podejście terytorialne do wspierania użytkowania gruntów pod produkcję ekologiczną jest niezwykle przydatne do gospodarowania obszarami, na które oddziałują czynniki zewnętrzne (takie jak obszary narażone na zanieczyszczenia azotanami), lub obszarami o wysokiej wartości przyrodniczej (takimi jak obszary Natura 2000).

92 Źródło: ENRD, Baza danych projektów PROW: http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rdp_view/pl/view_projects_pl.cfm?action=detail&backfuse=jsview&postcard_id=10660.

Europejski Fundusz Społeczny (EFS)

Przykład projektu wdrożonego przez ośrodek Pan-nutri Agricultural and Food Technology Centre⁹³ w Słowenii dobrze ilustruje, w jaki sposób wsparcie z EFS może przyczynić się do poprawy produkcji ekologicznej i związanych z nią usług w zakresie ochrony środowiska. Głównym celem projektu jest rozwój przedsiębiorczości społecznej dzięki szkoleniom w zakresie ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego. Z wynikami wiąże się rozwój krótkich łańcuchów dostaw lokalnej żywności, co do których oczekuje się, że przyniosą dalsze korzyści dla środowiska wynikające z ograniczonego oddziaływania transportu.

Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR)

EFMR promuje zrównoważone praktyki w zakresie rybołówstwa. W ramach tego funduszu udziela się ukierunkowanego wsparcia, którego celem jest pomoc przedsiębiorstwom sektora akwakultury w przejściu na systemy ekozarządzania i audytu oraz na akwakulturę ekologiczną. Istnieje wiele możliwości uzyskania synergii między EFMR a pozostałymi europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie doskonalenia usług ochrony środowiska przez stosowanie metod ekologicznych. Taką synergię można uzyskać, stosując na przykład podejście skoordynowane między lokalnymi grupami działania LEADER, partnerstwami na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność oraz lokalnymi grupami działania w sektorze rybołówstwa.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)

Wsparcie z EFRR wykorzystuje się do rozszerzenia zakresu usług ochrony środowiska związanych z rolnictwem ekologicznym, m.in. przez zachęcanie do transferu wiedzy na ten temat w ramach

„Obecnie aktywnie chronimy organizmy glebowe, wodę, powietrze, pszczoły (wykorzystując do tego koniczynę białą) i inne owady, tolerując chwasty przynoszące korzyści, a także stosując płodozmian. W przyszłości chcemy ograniczyć stosowanie orki w gospodarstwie oraz udoskonalić przetwarzanie obornika, tak aby skuteczniej oddziaływał na glebę. Chcielibyśmy również, aby 100% zielonki pochodziło z naszego gospodarstwa.”

Kai Bischoff – ekologiczny hodowca zwierząt gospodarskich (Angeln, Niemcy)⁹⁵

współpracy transnarodowej. Interesujące studium przypadku pochodzi z regionu śródziemnomorskiego, gdzie w ramach projektu Biolmed⁹⁴ wykorzystano współfinansowanie z EFRR do pobudzenia działalności i skuteczności w zakresie ochrony środowiska producentów oliwy z oliwek. W ramach projektu szczególną uwagę poświęcono tworzeniu sieci kontaktów na potrzeby wymiany *know-how* na temat ochrony środowiska między różnymi regionami, w których prowadzi się ekologiczną uprawę oliwek. Projekt obejmował kwestie zanieczyszczenia wody, redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz kwestię erozji gleby, co miało na celu dalszą pomoc w rozwiązywaniu problemów w zakresie degradacji środowiska wynikających z presji związanych z porzuceniem gruntów rolnych.

Przyszły potencjał badawczy

Fundusze UE przeznaczają się również na wsparcie badań prowadzonych w wielu różnych obszarach związanych z usługami w zakresie ochrony środowiska świadczonymi przez rolnictwo ekologiczne.

Ponadto korzystać można ze wsparcia w ramach programu LIFE⁹⁶. Przykładem tego jest projekt AgriClimateChange⁹⁷, w ramach którego opracowano nowy zestaw narzędzi służących ilościowemu określeniu zdolności gospodarstwa do poprawy składowania dwutlenku węgla i redukcji emisji. W weryfikacji tego zestawu narzędzi uczestniczyło około 120 gospodarstw z Niemiec, Hiszpanii, Francji i Włoch, i okazało się, że gospodarstwa ekologiczne skuteczniej eliminują

wyzwania w zakresie zmiany klimatu niż gospodarstwa konwencjonalne.

Ponadto gospodarstwa ekologiczne wydajniej wykorzystują energię i wykazywały niższe zużycie energii⁹⁸. Otrzymane wyniki były znamienne: średni poziom całkowitych emisji brutto z gospodarstw ekologicznych był o ponad połowę niższy niż w przypadku gospodarstw konwencjonalnych. Podobne spostrzeżenia poczyniono w odniesieniu do pochłaniania dwutlenku węgla. Dzięki systematycznemu stosowaniu roślin okrywowych w gospodarstwach ekologicznych osiągnięto poziomy składowania dwutlenku węgla dwukrotnie przekraczające poziomy osiągnięte w gospodarstwach konwencjonalnych.

Prowadzenie większej ilości badań stosowanych, takich jak prace przeprowadzone w ramach projektu AgriClimateChange, może przyczynić się do dalszej poprawy wiedzy państw członkowskich na temat stopnia, w jakim w ramach systemów produkcji ekologicznej można świadczyć usługi w zakresie ochrony środowiska.

Możliwości finansowania nowych badań naukowych w tej dziedzinie oferuje unijny program „Horyzont 2020”. Przykładem mogą być badania określone w planie działania TP Organics⁹⁹. W nowym planie działania Komisji Europejskiej na rzecz produkcji ekologicznej¹⁰⁰ również określa się zestaw powiązanych priorytetów w zakresie badań naukowych obejmujących kwestie żyzności gleby, ekologicznych metod ochrony przed szkodnikami (w tym środki zastępujące produkty zawierające miedź) i efektywności energetycznej.

93 <http://www.pan-nutri.si/en/news>

94 http://www.programmed.eu/fileadmin/PROG_MED/Projets_programmes_1_appel/BIOLEMED.pdf

95 http://awsassets.panda.org/downloads/web_voices_farm.pdf

96 <http://ec.europa.eu/environment/life/>

97 <http://www.agriclimatchange.eu>

98 1,31 t CO₂/ha dla gospodarstw ekologicznych, w porównaniu z 3,7 t CO₂/ha dla gospodarstw konwencjonalnych.

99 http://www.tporganics.eu/upload/TPOrganics_ImplementationActionPlan.pdf

100 Plan działania na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/european-action-plan/index_en.htm

Ochrona zaufania konsumentów

W ostatnich dekadach popularność europejskich produktów ekologicznych znacznie wzrosła. Aktywne podejście do ochrony zaufania konsumentów jest niezbędne do utrzymania długoterminowego wzrostu i dobrobytu w tym sektorze.

Najważniejszą sprawą dla każdego przedsiębiorstwa jest ochrona własnej inwestycji, która jest niezwykle istotna dla wszystkich zainteresowanych stron w sektorze ekologicznym UE. Z tego powodu głównym celem planu działania Komisji Europejskiej na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej¹⁰¹ jest konsolidacja i zwiększenie zaufania konsumentów do żywności ekologicznej i rolnictwa ekologicznego.

Europejska opinia publiczna na temat rolnictwa ekologicznego¹⁰²

Zaufanie konsumentów

- 71% ufa produktom ekologicznym
- 78% jest gotowych zapłacić więcej za produkty ekologiczne

Motywacja konsumentów

- 83% kupuje produkty ekologiczne z powodu troski o środowisko
- 81% kupuje produkty ekologiczne, ponieważ są wolne od GMO i pozostałości pestycydów

Oczekiwania konsumentów

- 74% opowiada się za wzmocnieniem norm dla produktów ekologicznych
- 60% opowiada się za udoskonaleniem systemu kontroli

101 Plan działania na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/european-action-plan/index_en.htm.

102 Konsultacje społecznie w sprawie przyszłości rolnictwa ekologicznego: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/organic-farming/latest-news/archives/20131218_en.htm.

Dostępny jest szereg możliwości ochrony pozytywnego wizerunku przedsiębiorstw ekologicznych, możliwości, które mogą także stymulować stały popyt na ich produkty ekologiczne. Obejmują one harmonizację i uproszczenie ram regulacyjnych i wzmocnienie systemu kontroli produktów UE oraz importowanych produktów ekologicznych. Znaczne korzyści można osiągnąć także dzięki rozszerzeniu działalności w zakresie komunikacji.

Rozpowszechnianie informacji

Działania związane z promowaniem produktów ekologicznych odgrywają zasadniczą rolę w ochronie i zwiększaniu udziału tych produktów na rynku. Większość przedsiębiorstw ekologicznych tworzy własne marki w celu pozyskania nowych konsumentów i ochrony lojalności konsumentów. Skuteczność tego podejścia podkreślono w konsumentckim badaniu rynku¹⁰³ ze stycznia 2014 r., dotyczącym funkcjonowania dobrowolnych systemów znakowania żywności dla konsumentów w UE, w którym wykazano, że 69% konsumentów znało logo produkcji ekologicznej lub oświadczenia wskazujące na ekologiczne pochodzenie konkretnych produktów.

Właściwe zrozumienie przesłania stanowi podstawowy czynnik decydujący o sukcesie informacji i kampanii reklamowych promujących produkty ekologiczne. Przesłania są zróżnicowane – od zwiększających świadomość na temat licznych korzyści dla środowiska związanych ze stosowaniem metod ekologicznych, do krótkich nagrań wyjaśniających znaczenie gospodarcze gospodarstw ekologicznych. Na przykład europejskie biuro Światowego Funduszu na rzecz Przyrody (WWF) ogłosiło wyniki przeprowadzonego przez siebie badania, które wykazało, że 1 mld euro inwestowany rocznie w rolnictwo ekologiczne tworzy 7800 miejsc pracy (netto), czyli 73% więcej niż w rolnictwie konwencjonalnym¹⁰⁴.

Współfinansowanie z programów rozwoju obszarów wiejskich państw członkowskich i z innych źródeł finansowania można wykorzystać jako pomoc w pokryciu kosztów kampanii komunikacyjnej indywidualnych przedsiębiorców lub grup producentów.

Na szczeblu UE istnieje szereg środków taktycznych mających na celu poszerzenie wiedzy konsumentów o produktach ekologicznych. Dobrym przykładem jest niedawno zmienione i łatwo dostępne internetowe źródło informacji Komisji Europejskiej – www.organic-farming.eu – w całości poświęcone produktom ekologicznym. Na stronie tej dostępny jest obszerny zbiór narzędzi informacyjnych i reklamowych.

Główną grupą docelową stron internetowych Komisji o tematyce ekologicznej są młodzi ludzie, ponieważ reprezentują oni przyszłe pokolenie konsumentów produktów ekologicznych. Przyjęcie długoterminowych perspektyw stanowi zatem kolejny czynnik decydujący o powodzeniu ochrony unijnego sektora ekologicznego, a szkoły stanowią główną grupę docelową tej wielojęzycznej strony internetowej promującej kształcenie w zakresie żywności ekologicznej wśród uczniów.

Za obszar docelowy uważa się także przetargi dotyczące zamówień publicznych, takie jak te dotyczące umów z zakresu usług gastronomicznych, a wspomniany nowy plan działania ma doprowadzić do przeglądu kryteriów zielonych zamówień publicznych dotyczących żywności i usług gastronomicznych do końca 2015 r. Ponadto Komisja Europejska opracuje konkretne materiały informacyjne, ilustrujące stosowanie przy zamówieniach publicznych wymogów w zakresie rolnictwa ekologicznego.

Logo produkcji ekologicznej UE

Wykorzystanie logo produkcji ekologicznej¹⁰⁵ UE i powiązanych zasad oznakowania na wszelkiej pakowanej żywności

ekologicznej, którą wytworzono w Unii Europejskiej, jest obowiązkowe. Dzięki temu konsumenci stosunkowo szybko stali się świadomi istnienia logo i do listopada 2013 r. (trzy lata po jego wprowadzeniu) w specjalnym badaniu Eurobarometru¹⁰⁶ średnio 25% respondentów w 28 państwach członkowskich zasygnalizowało, że jest świadoma jego istnienia.

Głównym celem przedmiotowej skutecznej inicjatywy budowania marki jest umożliwienie konsumentom szybkiego i łatwego rozpoznania produktów ekologicznych. To widoczna część procesu, który zapewnia, że produkty ekologiczne zawsze spełniają te same wysokie standardy. Dzięki nadaniu sektorowi rolnictwa ekologicznego silnej tożsamości wizualnej logo wspiera ogólną spójność i właściwe funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

Do innych form taktycznego wsparcia ze strony UE w zakresie promocji produktów ekologicznych należy polityka Komisji Europejskiej dotycząca działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych na rynku wewnętrznym i w krajach trzecich¹⁰⁷. Finansowanie jest dostępne w ramach tej inicjatywy dla potwierdzenia faktu, że sektor spożywczy UE musi budować reputację wysokiej jakości w celu utrzymania konkurencyjności i rentowności.

Plan działania ma na celu zwiększenie możliwości rynkowych podmiotów działających w sektorze ekologicznym – w tym finansowania kampanii zwiększających świadomość konsumentów – tym samym próbując ograniczyć wszelkie ryzyko utraty zaufania konsumentów. W ramach tego programu ściśle monitorowana będzie także skuteczność tej promocji i zaufania do produktów ekologicznych w UE i poza jej granicami.

103 Konsumentckie badanie rynku dotyczące funkcjonowania dobrowolnych systemów znakowania żywności dla konsumentów w Unii Europejskiej, Agencja Wykonawcza ds. Konsumentów, Zdrowia i Żywności /FWC/2012 86 04: http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/food_labelling/docs/final_report_food_labelling_scheme_summary_en.pdf.

104 WWF, Agri-Myths: Facts behind Europe's Common Agricultural Policy, s. 21: http://awsassets.panda.org/downloads/wwf_agri_myths.pdf.

105 http://ec.europa.eu/agriculture/organic/downloads/logo/index_en.htm

106 Specjalny Eurobarometr 410, Wave EB80.2, TNS Opinion & Social.

107 http://ec.europa.eu/agriculture/promotion/index_en.htm

Atrakcyjne kampanie komunikacyjne na temat produktów ekologicznych

Konkurs na najlepsze projekty w dziedzinie komunikacji w zakresie WPR¹⁰⁸ stanowi dobre źródło najlepszej praktyki w promocji produktów ekologicznych. Do najnowszych przykładów należą:

- Polska kampania „Żywność ekologiczna gwarancją dobrego smaku”, którą uruchomiono w celu poszerzenia wiedzy o istnieniu logo produktów ekologicznych UE i w celu poinformowania polskich konsumentów o korzyściach płynących z żywności ekologicznej. W specjalnych programach telewizyjnych pojawiali się znani, popularni kucharze, aktorzy i gwiazdy sportu, wykorzystano także portfolio innych narzędzi medialnych (gazety, czasopisma, strony internetowe, blogi, media społecznościowe, sprawozdania, komunikaty prasowe, prezentacje i wydarzenia). Ważnymi elementami najlepszej praktyki przedmiotowej kampanii było bardzo silne zaangażowanie producentów i przetwórców – odegrali oni kluczową rolę we wspieraniu działań promocyjnych, co zostało docenione przez główne grupy docelowe kampanii (konsumentów, dziennikarzy i nauczycieli). www.gwarancja-dobrego-smaku.blogspot.com/p/o-kampanii.html
- Hiszpańska kampania komunikacyjna Organic Value Association, która skupia się na rozwoju łańcucha wartości w sektorze ekologicznych zwierząt gospodarskich. Współfinansowana przez Europejski Fundusz Społeczny kampania obejmuje skoordynowane gromadzenie informacji, reklamę i narzędzia społecznościowe dla producentów ekologicznych oraz szkolenia internetowe dla nowo powstałych przedsiębiorstw ekologicznych. Ocena projektu opiera się na szeregu wyraźnych celów: przejście na produkcję ekologiczną w 100 gospodarstwach; utworzenie nowych linii biznesowych związanych z rolnictwem ekologicznym w 50 przedsiębiorstwach; zmniejszenie o 10–40% wykorzystania nawozów i pestycydów; zmniejszenie emisji CO₂ (przez pochłanianie) do 1,98 t/ha/rok. <http://pastorea.ecovalia.org/>
- We Francji w konkursie na najlepsze projekty dotyczące komunikacji w dziedzinie WPR za najlepszą praktykę uznano serię krótkich programów telewizyjnych „Minuta dla ekologii”. Każdy z filmów wyprodukowano jako pomoc pedagogiczną ukazującą rolnictwo ekologiczne w sposób obiektywny, pozytywny i racjonalny. Wspólnym tematem obecnym w kampanii była promocja logo i rygorystycznej kontroli systemu znakowania, co daje gwarancję jakości produktu i ochrony środowiska. W okresie trzech lat kampania informacyjna skutecznie dotarła do wielu osób w wieku 25–34 lata i urzędników zajmujących się zamówieniami publicznymi. www.agencebio.org/videos

© Unia Europejska, 1995–2013

System kontroli

Wgląd w opinie konsumentów, który Komisja Europejska zdobyła w drodze konsultacji w sprawie rolnictwa ekologicznego, potwierdził wagę utrzymania solidnych i wiarygodnych systemów kontroli sektora ekologicznego. Uważa się je za niezwykle istotne dla zaufania konsumentów do autentyczności produktów ekologicznych i postrzeganych korzyści płynących z ich jakości.

Kontrole podmiotów działających w sektorze ekologicznym przeprowadza się na każdym etapie łańcucha dostaw. Co najmniej raz do roku każdy certyfikowany podmiot działający w sektorze ekologicznym (rolnik, przetwórca i uczestnik rynku) jest poddawany kontroli z wykorzystaniem oceny ryzyka.

Ramy regulacyjne UE zostały zmienione, aby wyeliminować wykryte problemy związane z wdrażaniem i zwiększyć wydajność.

Zaprojektowano je w taki sposób, aby sektor mógł się rozwijać i odpowiadać na popyt bez utraty zaufania konsumentów do zasad rolnictwa ekologicznego.

Sprawą priorytetową jest nadal rozpoznawanie nadużyć i zapobieganie im. Nielegalne produkty ekologiczne mogą stanowić poważne zagrożenie dla zaufania konsumentów, szkodząc reputacji sektora. Komisja Europejska będzie wspierała państwa członkowskie w tworzeniu i wdrażaniu polityki zapobiegania nadużyciom w sektorze ekologicznym.

Narzędzia handlowe

Produkty przywożone stanowią wartościowe składniki całego rynku ekologicznego UE. Zwiększają one asortyment produktów ekologicznych dostępnych dla konsumentów, a poszerzenie rynku przynosi korzyści dostawcom produktów ekologicznych UE. Równocześnie muszą istnieć sposoby wykazania jakości importowanych produktów ekologicznych w celu utrzymania zaufania konsumentów do integralności ekologicznych norm UE.

Kontrole ekologiczne w praktyce

Rolnicy, przetwórcy i uczestnicy rynku muszą najpierw powiadomić o swoich działaniach właściwy organ odpowiedzialny za produkcję ekologiczną w ich państwie członkowskim. Przed oznakowaniem produktów jako ekologiczne i wprowadzeniem ich na rynek jednostka certyfikująca lub organ kontroli musi skontrolować miejsce, w którym wytwarzane są dane produkty. Po skontrolovaniu i uznaniu, że spełniają normy, produkty te otrzymują certyfikat potwierdzający zgodność z wymogami UE.

Zgodnie z tym w planie działania potwierdzono, że UE potrzebuje reguł, które wspierałyby rozwój handlu produktami ekologicznymi i jednocześnie zapobiegały łagodzeniu zasad rolnictwa ekologicznego lub osłabianiu systemu kontroli.

Obowiązujące środki ułatwiają przekazywanie świadectw przywozowych dla produktów ekologicznych spoza UE przy jednoczesnym wdrożeniu odpowiednich zabezpieczeń dotyczących jakości systemów kontroli spoza UE w odniesieniu do stosowania znakowania ekologicznego.

Wszyscy importerzy produktów ekologicznych muszą zarejestrować się w krajowej jednostce certyfikującej. Do każdej dostawy produktów ekologicznych przywiezionych z krajów spoza UE, z Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub ze Szwajcarii należy dołączyć świadectwo kontroli. Świadectwo to musi być wydane przez system kontroli kraju pochodzenia zatwierdzony przez UE.

I odwrotnie – także ze względu na to, że uznanie produktów ekologicznych UE na rynkach poza UE stanowi główny priorytet dalszego rozwoju, Komisja Europejska zabezpieczyła przestrzeganie przepisów UE na szeregu ważnych rynków zbytu produktów ekologicznych. Należą do nich Australia, Japonia, Kanada, Szwajcaria i USA.

Zrównoważona przyszłość

Wraz z wdrożeniem nowych ram polityki w sektorze ekologicznym, której cele określono w planie działania, oczekuje się zwiększenia zaufania konsumentów i jakości produktów. Zmiany te budują prawdziwy potencjał dla wzmocnienia pozycji producentów ekologicznych UE na rynkach krajowych i światowych.

Łącząc wzrost gospodarczy z zestawem środków budujących zaufanie konsumentów, UE dba o umacnianie fundamentów chroniących aktywa sektora ekologicznego, jednocześnie promując bardziej pomyslną, stabilną i trwałą przyszłość tego sektora w dalszej perspektywie.

© Tim Hudson

Światowy handel produktami ekologicznymi: nowe granice i wyzwania

Wraz z ciągle rozwijającym się rynkiem produktów ekologicznych i bazą produkcyjną pojawiają się nowe możliwości wywozu na rynki całego świata, na których konsumenci chętnie skorzystają z wysokiej jakości, wyjątkowych produktów spożywczych i napojów, które mogą zaoferować europejscy rolnicy i przetwórcy.

Przywóz i wywóz – element europejskiego rynku ekologicznego

Unia Europejska jest ważnym uczestnikiem globalnego rynku żywności i jednym z największych eksporterów żywności i napojów na świecie, którego łączna wartość wynosi prawie 200 mld euro¹⁰⁹. Najmocniejszym atutem eksportowym producentów UE są gotowe, wysokiej jakości przetworzone i nieprzetworzone produkty, dla których średni europejski bilans handlowy

netto w latach 2010–2012 wyniósł prawie 7 mld euro rocznie. Najwyraźniej istnieje szansa, aby sektor ekologiczny wziął udział w tym trendzie eksportowym i wykorzystał dobrze rozpoznawalną jakość i pochodzenie szerokiego asortymentu ekologicznych europejskich win, serów, przetworzonych mięs i innych produktów. Ułatwienie wywozu produktów ekologicznych o dużej wartości dodanej przyniesie korzyści producentom i przetwórcom, otwierając całemu światu dostęp do najlepszej europejskiej żywności.

109 Średnia dla okresu 2010–2012.

Unia jest także kluczowym odbiorcą produktów ekologicznych z całego świata. Przywóz do Europy produktów ekologicznych, których nie można uprawiać na jej terenie (takich jak owoce tropikalne, herbata, kawa, kakao, przyprawy oraz wiele innych), zapewnia różnorodne i całoroczne dostawy produktów i składników ekologicznych, pozwalając konsumentom wybierać spośród produktów organicznych wszystkich kategorii przeznaczonych do spożycia i picia. Handel uprawami pochodzącymi z krajów rozwijających się może także być ważnym źródłem utrzymania i czynnikiem umożliwiającym rozwój gospodarczy.

Współpraca z partnerami handlowymi w celu osiągnięcia powyższych korzyści skutecznie wpasowuje się w ramy polityki międzynarodowej UE na rzecz rozwoju i została uwydatniona w ekologicznym planie działania Komisji Europejskiej¹¹⁰. Jest ona także zgodna z opiniami wyrażonymi w konsultacjach społecznych z 2013 r. dotyczących żywności ekologicznej i rolnictwa ekologicznego: 72% spośród prawie 45 tys. respondentów było zdania, że uzgodnienia handlowe dotyczące produktów ekologicznych z krajami spoza UE powinny pomóc w rozwoju bardziej zrównoważonych praktyk rolniczych, natomiast 52% było zdania, że celem powinna być pomoc rolnikom prowadzącym gospodarstwa

ekologiczne i innym operatorom w krajach rozwijających się w rozszerzeniu produkcji i wywozu produktów ekologicznych¹¹¹.

W Europie rynek żywności ekologicznej o wartości 22,7 mld euro rocznie skupiony jest w kilku państwach, przy czym sprzedaż w czterech krajach – w Niemczech, we Francji, w Wielkiej Brytanii i we Włoszech – stanowi około dwóch trzecich sprzedaży całkowitej¹¹². Zatem wywóz i przywóz żywności ekologicznej w Europie jest bardzo ważny dla wielu producentów. Na przykład 90% ekologicznych owoców, warzyw, oliwek, ziół i innych składników wytwarza się w Grecji, Hiszpanii i Portugalii i wywozi na główne rynki ekologiczne w Europie Północnej, natomiast kraje Europy Środkowej i Wschodniej dostarczają na te rynki dużą część zbóż¹¹³. Niedawno przeprowadzone badania wykazały, że w latach 2009–2010 do Niemiec przywieziono duży odsetek produktów ekologicznych, które mogłyby być wyprodukowane w tym kraju, w tym połowę jabłek i marchwi dostępnych na rynku¹¹⁴.

Integralność światowego handlu produktami ekologicznymi i zaufanie do niego

Chociaż praktyki produkcji ekologicznej w Europie i na świecie są różne, ponieważ

odzwierciedlają duży zakres klimatów, rodzajów gleb i systemów rolniczych, wszystkie funkcjonują na podstawie tych samych zasad i podobnych standardów. Utrzymanie integralności produktów ekologicznych jest oczywiście bardzo ważnym składnikiem potrzebnym do utrzymania zaufania konsumentów do jakości produktów ekologicznych. Logo produkcji ekologicznej UE, coraz bardziej rozpoznawalne w Europie, stanowi jeden ze sposobów, aby produkty ekologiczne wywożone z Europy były rozpoznawalne także w krajach trzecich. W planie działania przewidziano możliwy rozwój komunikacji w krajach trzecich, mający na celu zwiększenie rozpoznawalności logo jako znaku integralności europejskich produktów ekologicznych na tych rynkach.

System kontroli w sektorze ekologicznym zapewnia zgodność z regułami produkcji ekologicznej wszystkich etapów, od produkcji żywności ekologicznej w gospodarstwach, jej transportu, przetwarzania, pakowania i znakowania, aż do sklepu lub rynku, gdzie konsument końcowy kupuje żywność.

Oznacza to, że bez względu na to, skąd pochodzi dany produkt ekologiczny, czy jest to mięso z Europy, ananas z Ghany, kawa z Gwatemali czy herbata z Indii, konsument wie, że otrzymuje produkt ekologiczny.

© Unia Europejska, 1995–2013

110 Plan działania na rzecz przyszłości produkcji ekologicznej w Unii Europejskiej: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/documents/eu-policy/european-action-plan/act_pl.pdf.

111 Sprawozdanie na temat wyników konsultacji publicznych dotyczących przeglądu polityki UE rolnictwa ekologicznego przeprowadzonych przez DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich od 15 stycznia do 10 kwietnia 2013 r., Bruksela, 19 września 2013 r. http://ec.europa.eu/agriculture/organic/documents/eu-policy/of-public-consultation-final-report_en.pdf.

112 IFOAM (2013), Organic in Europe, Prospects and Developments, opr. przez Meredith S. i Willer H.; IFOAM EU Group, Bruksela: <http://shop.ifoam.org/en/organic-europe-prospects-and-developments-2>.

113 IFOAM World of organic 2013, Bonn. Dane z: www.organicmonitor.com.

114 Schaak D., Rampold C., Willer H., Rippin M., von Koerber H. (2011), An analysis of imports of organic products with relevance for the German organic market. Bonn: Agrarmarkt Informations-Gesellschaft (AMI). Dostępne na stronie internetowej: <http://orgprints.org/19899/>.

© Unia Europejska, 1995–2013

W praktyce wszyscy operatorzy – bez względu na to, czy są rolnikami, producentami czy uczestnikami rynku – są kontrolowani przez kompetentne jednostki certyfikujące, aby zapewnić przestrzeganie reguł produkcji ekologicznej.

Prawie we wszystkich przypadkach kontrole przeprowadzają organizacje prywatne (jednostki certyfikujące), a czasem agencje rządowe (organy kontrolne). Kompetencje techniczne prywatnych jednostek certyfikujących, które wykonują tę niezbędną pracę, polegającą na kontroli i weryfikacji operatorów, potwierdzone są akredytacją niezależnej organizacji z wykorzystaniem międzynarodowych standardów i przepisów UE.

Zasady dotyczące przywozu i wywozu europejskich produktów ekologicznych

W Unii, która jest bardzo ważnym rynkiem dla produktów ekologicznych, opracowano specjalne przepisy w celu ustalenia zasad i procedur, których należy przestrzegać podczas przywozu produktów ekologicznych do Europy. Określono je w rozporządzeniu wykonawczym (UE) nr 1235/2008.

Na mocy rozporządzenia wymaga się, aby produkty ekologiczne przywożone z krajów spoza UE były opatrzone świadectwem kontroli wydanym przez:

jednostkę certyfikującą uznaną w UE, jednostki certyfikujące uprawnione przez kraj uznany przez UE lub jednostkę certyfikującą uprawnioną przez właściwy organ państwa członkowskiego („zezwolenie na przywóz”).

W pierwszym i drugim przypadku rozporządzenie określa wykazy jednostek certyfikujących i krajów uznanych przez UE jako działające zgodnie z równoważnymi normami i według równoważnych procedur kontroli. Kraje uznane przez UE to Argentyna, Australia, Kanada, Kostaryka, Indie, Izrael, Japonia, Nowa Zelandia, Szwajcaria, Tunezja i Stany Zjednoczone.

W przypadku Szwajcarii uznanie równoważności jest wzajemne i stanowi część umowy w sprawie handlu produktami rolnymi zawartej pomiędzy Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską.

Z Australią, Kanadą, Japonią, USA i Nową Zelandią UE podpisała równoważne umowy wzajemne. Pozwalają one na uznanie, że UE i wymienione wyżej kraje trzecie stosują równoważne normy ekologiczne i systemy kontroli. Ustalenia między UE a Kanadą w 2011 r. i UE a USA w 2012 r. (z pewnymi konkretnymi wyjątkami odnoszącymi się do praktyk, które uznano za nierównoważne w USA i UE) zapoczątkowały handel produktami ekologicznymi między Europą a Ameryką Północną. Producenti i przetwórcy ekologiczni po

obu stronach Atlantyku z pewnością odniosą korzyści z tych umów. Razem oba te regiony stanowią ponad 95% światowego popytu na produkty ekologiczne¹¹⁵.

Wywóz produktów ekologicznych z UE do krajów trzecich wymaga od eksportera działania zgodnego z polityką przywozu tych krajów – poza sytuacjami, w których ważne są umowy o wzajemnej równoważności, tak jak wyjaśniono powyżej. W przypadku innych krajów (bez względu na to, czy znajdują się w wykazie krajów uznanych przez UE) może to obejmować kompleksowe kontrole mające zapewnić spełnienie miejscowych wymagań przez europejskich eksporterów produktów ekologicznych. Na przykład przy wywozie ekologicznych produktów do Chin wymagane jest obecnie, aby zatwierdzona jednostka certyfikująca w Chinach ukończyła inspekcję i weryfikację zgodności operatora z chińskimi normami ekologicznymi i wydała świadectwo, które będzie towarzyszyło produktom wywiezionym do Chin.

W odniesieniu do złożoności tego systemu, która ogranicza zakres światowego handlu produktami ekologicznymi, w planie działania podkreślono, że istnieje możliwość rozszerzenia podejścia do uznawania wzajemnej równoważności między UE i innymi wiodącymi rynkami ekologicznymi na podstawie działań dążących do osiągnięcia zbieżności norm, i uwidatnił potencjał umów wielostronnych.

Wartości i ilości przepływów handlowych UE w zakresie produktów ekologicznych

Międzynarodowy przepływ produktów ekologicznych jest ważny w Europie z dwóch głównych powodów. Po pierwsze, oznacza, że konsumenci mogą korzystać z tropikalnych produktów ekologicznych, które nie są wytwarzane w UE, i z produktów, których nie uprawia się przez cały rok; po drugie, umożliwia producentom ekologicznym krajów rozwijających się czerpanie korzyści z produkcji ekologicznej. Zebrano jednak niewiele szczegółowych informacji dotyczących wartości i ilości handlu produktami ekologicznymi. W przypadku przytoczonych danych zostały one zgromadzone w różny sposób, co oznacza, że niekoniecznie mogą być bezpośrednio porównywalne.

Dostępne dane dotyczące wywozu¹¹⁶ pokazują, że wartość wywozu z dziewięciu państw członkowskich UE wynosi 1,7 mld euro, co równa się około jednej trzeciej całkowitej wartości sprzedaży żywności ekologicznej w tych krajach. Wartość wywozu jako udziału w całkowitej sprzedaży podlega znacznym wahaniom w poszczególnych państwach członkowskich. Na przykład w Austrii – kraju o silnym rynku krajowym – wartość wywozu stanowi jedynie 7,5% całkowitej wartości sprzedaży produktów

ekologicznych, natomiast w Rumunii wywozi się produkty ekologiczne o wartości 2,5 razy większej niż wartość sprzedaży na rynku krajowym. We Włoszech wywóz stanowi około 60% wartości sprzedaży na rynku krajowym. Podobne różnice można zaobserwować w krajach trzecich. Na przykład w Kanadzie odnotowano, że wywożone są produkty ekologiczne o wartości 15% rynku krajowego, natomiast w Indiach wartość wywożonych produktów jest 2,5 raza wyższa od wartości sprzedaży na rynku krajowym.

W tych państwach członkowskich, w których dane są dostępne, nie ma możliwości oceny procentowego udziału produktów wywożonych do innych krajów UE i do krajów trzecich. Podobnie nie można określić miejsca docelowego towarów wywożonych z krajów trzecich.

Biorąc pod uwagę niewielką ilość dostępnych rzetelnych informacji dotyczących światowego przepływu produktów ekologicznych, w planie działania zaproponowano skorzystanie z różnych możliwości w celu zebrania i przeanalizowania danych dotyczących ilości i wartości handlu z krajami trzecimi. Pozwoli to poszerzyć wiedzę o potencjalnych rynkach zbytu dla sektora ekologicznego UE i – w związku z planowanym szczególnie ważnym podejściem do krajów rozwijających się – uzyskać dostawcom z tych krajów bardziej szczegółowe informacje o możliwościach rynku UE.

Wykorzystanie możliwości sektora ekologicznego UE

Jak zauważono, UE jest jednym z kluczowych rynków ekologicznych na świecie – jest zatem ważnym rynkiem docelowym dla producentów ekologicznych z krajów trzecich, dzięki którym zwiększa się różnorodność produktów ekologicznych dostępnych dla konsumentów europejskich. W ten sposób europejski konsument może łatwo kupować, jeść i pić, wybierając produkty ekologiczne z szerokiego asortymentu.

Unia Europejska jest także głównym producentem wyjątkowych produktów ekologicznych wysokiej jakości, które są chętnie kupowane w Ameryce Północnej, Japonii i innych krajach. Korzyści z ewentualnego zwiększenia wartości wywozu takich produktów i z dodatniego bilansu w handlu europejską żywnością i napojami wysokiej jakości są oczywiste. Komisja Europejska przygotowuje się do wprowadzenia jasnych inicjatyw w celu usprawnienia systemów kontroli, dostępu do rynków i gromadzenia danych, aby pomóc sektorowi ekologicznemu w Europie w zdobywaniu i eksploatacji przedmiotowych rynków przez zaoferowanie światu uczciwie wytworzonych produktów ekologicznych dobrego pochodzenia.

© Unia Europejska, 1995–2013

Poprzednie wydania „Przeglądu Obszarów Wiejskich UE”
są dostępne na stronie internetowej EU Bookshop:
<http://bookshop.europa.eu>

Aby otrzymywać bezpłatne publikacje ENRD,
należy wypełnić formularz prenumeraty:
https://webgate.ec.europa.eu/myenrd/myenrd/en/registration_en.cfm

K3-AJ-13-017-PL-C

K3-AJ-12-016-PL-C

K3-AJ-12-015-PL-C

K3-AJ-12-014-PL-C

K3-AJ-12-013-PL-C

K3-AJ-12-012-PL-C

K3-AJ-12-011-PL-C

K3-AJ-12-010-PL-C

K3-AJ-11-009-PL-C

K3-AJ-11-008-PL-C

K3-AJ-11-007-PL-C

K3-AJ-10-006-PL-C

K3-AJ-10-005-PL-C

K3-AJ-10-004-PL-C

K3-AJ-09-003-PL-C

K3-AJ-09-002-PL-C

K3-AJ-09-001-PL-C

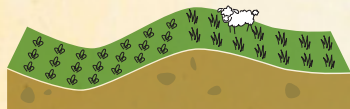
ROLNICTWO EKOLOGICZNE W UE (R)EWOLUCJA

Europejskie logo żywności ekologicznej. Szukaj go na produktach!

ROŚNIE ZAINTERESOWANIE PRODUKCJĄ ŻYWNOSCI EKOLOGICZNEJ

Łączna powierzchnia gruntów pod uprawy ekologiczne

2002 r. 5,6 MILIONA HEKTARÓW

2011 r. 9,6 MILIONA HEKTARÓW

Ponad 500 tysięcy hektarów/rok

To roczny przyrost powierzchni dla rolnictwa ekologicznego odnotowany w ostatnim dziesięcioleciu

5,4%

To wartość procentowa udziału upraw ekologicznych w stosunku do wszystkich gruntów rolnych w Europie

5 KRAJÓW Z NAJWIĘKSZĄ PRODUKCJĄ ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO

Kraje UE o największym udziale powierzchni przeznaczonej dla produkcji ekologicznej:

AUSTRIA

19%

SZWECJA

15,7%

ESTONIA

14%

CZECHY

13%

ŁOTWA

10%

CZY WIESZ, ŻE...

W 2011 r. pogłowie bydła pochodzącego z certyfikowanych hodowli ekologicznych wyniosło 2,6 miliona sztuk?

5 KRAJÓW O NAJWIĘKSZEJ POWIERZCHNI OBSZARÓW WYKORZYSTYWANYCH DO PRODUKCJI EKOLOGICZNEJ

W 2011 r. największe powierzchnie upraw ekologicznych znajdowały się w następujących krajach (podano wartości bezwzględne):

HISZPANIA
1,8 MILIONA
HEKTARÓW

WŁOCHY
1,1 MILIONA
HEKTARÓW

NIEMCY
1 MILION
HEKTARÓW

FRANCJA
0,97 MILIONA
HEKTARÓW

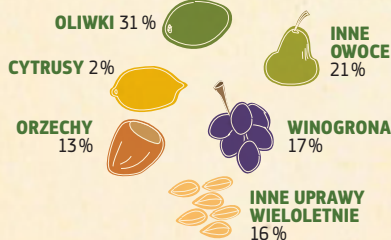

WIELKA BRITANIA
0,63 MILIONA
HEKTARÓW

ŁĄCZNIE obszary gruntów wykorzystywanych do produkcji ekologicznej w tych krajach stanowią 57% wszystkich obszarów rolnictwa ekologicznego w Unii Europejskiej.

NAJPOPULARNIEJSZE UPRAWY EKOLOGICZNE

Jakie uprawy wieloletnie są najczęstsze w gospodarstwach ekologicznych? (o wszystkich obszarach w UE):

ASPEKT SPOŁECZNO-EKONOMICZNY ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO

W 2011 r. w Unii Europejskiej w sektorze rolnictwa ekologicznego zarejestrowanych było ponad **225 TYS.** producentów.

PLĘĆ 24% KADRY ZARZĄDZAJĄCEJ W SEKTORZE ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO STANOWIĄ KOBIETY.

W niektórych krajach odsetek ten jest wyższy:

Łotwa ↗ **41%** Chorwacja ↗ **32%** Włochy ↗ **30%**

WIEK ROLNICY PONIŻEJ 55 LAT

Pracujący w sektorze rolnictwa ekologicznego ↗ **61,3%**

Pracujący w sektorze rolnictwa konwencjonalnego ↗ **44,2%**

WARTOŚĆ KONSUMENCKA produktów ekologicznych na rynku europejskim wyniosła w 2011 r. 19,7 mld EUR

TEMPO WZROSTU za lata 2010-2011 wyniosło 9%

Facts and figures on organic agriculture in the European Union, Organic Monitor, September 2013.

<http://ec.europa.eu/agriculture/organic>

Urząd Publikacji

ISSN 1831-5372

9 771831 537003